תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות · סדר קדשים

תוספות על כריתות

בעלי התוספות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות על כריתות

בעלי התוספות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-על-כריתות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 4
דף ג: 5
דף ד. 5
דף ד: 6
דף ה. 6
דף ה: 6
דף ו. 6
דף ו: 7
דף ז. 8
דף ז: 9
דף ח. 10
דף ח: 10
דף ט. 10
דף ט: 11
דף י. 12
דף י: 13
דף יא. 13
דף יא: 14
דף יב. 15
דף יב: 17
דף יג. 18
דף יג: 20
דף יד. 21
דף יד: 22
דף טו. 24
דף טו: 24
דף טז. 25
דף טז: 26
דף יז. 26
דף יז: 27
דף יח. 28
דף יח: 28
דף יט. 29
דף יט: 30
דף כ. 30
דף כ: 31
דף כא. 33
דף כא: 34
דף כב. 35
דף כב: 36
דף כג. 36
דף כג: 37
דף כד. 37
דף כד: 38
דף כה. 39
דף כה: 40

דף ב.

מתני' שלשים ושש כריתות - ברישא תנא עריות דבסקילה כדפירש"י והדר תני אשה ובתה דבשריפה והדר תני אשת איש בחנק ולהכי לא אפסקיה בשאר חייבי סקילה:

דף ב:

לאפוקי מדר' אליעזר בן יעקב - לקמן בפ"ב (דף ח ע"ב) קאמר דרבנן לא תנו ליה לגר משום דגר כי קא מייתי למיעל בקהל הוא דמייתי אלמא לרבנן נמי גר הוי מחוסר כפרה והא דקאמר לאפוקי כלומר דלא איירי בה וכה"ג בריש ב"ק ולקמן מנינא דמתני' למעוטי דר' אושעיא ודר' חייא:

דקתני בסיפא ונשיא כיוצא בהן - ולאו סיפא דחמשה מביאין היא אלא בהוריות מתניא (בדף ח ע"ב):

למעוטי מפגל - פירש"י שאין משלם ממיטב מיהו בפ"ק דב"ק משמע דלא ממעט ליה ממיטב אלא דלא תני ליה דבקדשים לא קמיירי והא דלא מייתי ט"ו נשים פוטרות והאשה נקנית בג' דרכים כו' דהנהו אתו לאפוקי מדאמוראי והכא לאפוקי מדתנאי וד' ראשי שנים ה"פ ד' ראשי שנים חלוקות בדיניהן זה מזה וכן הרבה:

שאין לה היתר בחיי אוסרה יצתה אשת איש - הוי מצי למימר מה אחותו שאין לה היתר כלל אף כל כו' יצאת אשת אח שיש לה היתר במקום מצוה:

הוקשו כל עריות כולן לאחותו דכתיב ביה כרת - וליכא לאקשויי לשתוק מהיקשא ולכתוב כרת באשת איש דקיל או באשת אח וכ"ש שאר עריות די"ל דהיקשא זו איצטריך למילי טובא ביבמות ועוד דמה להנהו שכן בידו לרבות:

לדונו בכרת ולא במלקות - תימה דבשלמים נמי נימא דיצאו לדונו בכרת ולא במלקות:

אחותו שהיא אחות אביו כו' - תימה דנקט הני דלא משכח אלא באיסור לנקוט אשת אחיו שהיא אשת אחי אביו או בת בתו וכלתו ואחות אשתו כדאמרי' בפ"ג (לקמן יד.) וי"ל דנקט הא לרבותא אע"ג דכל שמות שבה משל אחווה הן אפ"ה חשיבי שמות מחולקין:

דף ג.

לומר שאין עונשין מן הדין - תימה דלעיל משמע דאיצטריך אחותו לחלק על אחותו שהיא אחות אביו כו' הא חדא מיהא מחייב ואמאי הא אין עונשין מן הדין מיהו איכא למימר דמהא יליף כיון דגלי הכא ה"ה לעיל אך קשה דלקמן פ"ג (דף יג:) תנן יש אוכל

אכילה אחת וחייב כו' ואמאי דלמא לא מחייב כיון דחמיר טפי וכ"ת דיליף מהכא מה לאחותו שכן לא הותרה מכללה ויש מתרצין דשאני הכא דליכא אלא איסור אחותו וחמירא טפי ב' צדדין מצד א' להכי אמרי' אין עונשין מן הדין אבל לקמן פ"ג דאיכא איסורין אחרים חייל שפיר ע"י כולל ומוסיף בבת אחת תימה מ"ש גבי בתו מאנוסתו דיליף ק"ו (בסנהדרין עז.) מבת בתו דחשיב גלוי מילתא ולא הוי אזהרה מן הדין וי"ל משום דבת בתו באה מכח קורבת בתו וא"א לבת בתו בלא בתו אבל הכא משכחת אחותו בת אביו שלא בת אמו או להפך:

לר' ישמעאל דמפיק ליה כו' - תימה מתני' היכי מתוקמא דהא אלא יהיה קדש לא כתיב כרת והיכי משכחת בה חיוב חטאת וי"ל דכיון דכתיב כרת אמשכב זכור הוי ליה ב' לאוין וכרת אחד:

לסיומינהו לכריתות - תימה א"כ ליחשוב נמי הביא זכור עליו והביא בהמה עליו:

דף ג:

דילמא שתי מיתות וכו' - יומתו גו' דמיהם בם אבל מדכתיב יומתו לשון רבים לא משמע חילוק דבעריות נמי כתיב ונכרתו לשון רבים ואפילו הכי איצטריך קרא לחלק:

הואיל ואין בה מעשה - תימה דלעיל אמר דתנא ג' כריתות לסיומינהו לכריתות אלמא אע"ג דלית בהו חיוב חטאת ה"נ ליתני ידעוני דכרת מיהא אית ביה:

ואי אתו בתריה שרי - תימה ה"ד אי דאיכא סכנה פשיטא דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ואי ליכא סכנה אמאי שריא:

דף ד.

הואיל וישנן בראיה - תימה מאי משני ממסית ומדיח ותירץ רבינו נסים במגילת סתרים דכיון דמגדף ישנו בלב כל הני נמי הכי הוא אבל עדים זוממין דאינן בלב אצטריך לשנויי דישנו בראיה ובספרו כתב עדים זוממין הואיל וישנו באם פי' באם לא יגיד ומפרש בפרק שבועת העדות דאין מתחייבין אלא בב"ד ולהכי מעקימת שפתים לא מחייבי דא"כ אפי' חוץ לב"ד נמי והגדתן לחוד דהיינו פיהן לא גרמא להו אבל בעלמא דמחייב ע"פ דבורן לחוד עקימת שפתיו הוי מעשה:

שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק - תימה מאי צריך ג' לחלק בחד סגי:

דף ד:

מודה רבי יהודה לענין קרבן - אע"פ דלעיל אמר כ"מ שיש ב' לאוין וכרת אחת חילוק חטאות ביניהן היינו דוקא בב' דברים כגון סך ומפטם אבל בדבר אחד לא אמר חילוק:
דם נמי לילקי ג' - תימה ל"ל למימר בלאו דזרות בלא"ה משכחת ביה דחד כתיב ביה בהדיא כל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם ומן היקישא יש עוד שנים מה חלב לוקה ב' אף דם כו' וא"כ בלא זרות איכא תלתא:
ה"מ לענין טומאה - דחמיר דשיעורו בכעדשה אבל לענין אכילה דבכזית אימא לא תימה דנימא הקישא ונשתוק מוזה לכם הטמא ולגמר טומאה מאכילה:
אלא אימא חד לחולין - ולר' יהודה נמי חד לקדשים ודם התמצית וחד לדם חולין וחד לדם כסוי ובריית דקתני דם חולין ודם התמצית מנין לאו דוקא דליהוי תרווייהו מחד קרא דכל:
לדם כיסוי - איצטריך קרא דלא נימא לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים דמשמע הא אין נשפך אין חייבין עליו קמ"ל:

דף ה.

א"כ לכתוב קרא לא תוכל לאכלם - ולא מצי למימר מדהוי ליה למימר דגנך לחוד דאכל חד וחד איכא פירכא דגן שנתרבה אצל חלה ותירוש בנסכים ויצהר במנחות ל"א ומתירוש ויצהר לא אתי דגן שכן יש בהן צד ריבוי אצל מזבח אך קשה דליכתוב דגן ויצהר או דגן ותירוש וליתי הך מינייהו:
אימא קלי דמייתר נחייב חדא וכו' - לעיל גבי חלב שור וכבש ועז הוי מצי למיפרך הכי:

דף ה:

מלכי ישראל אין מושחין - מדוד ואילך דכתיב ביה מיעוט זה טעון משיחה ולא אחר אבל שאול דהוי קודם לכן נמשח:
ממלא מקום אבותיו הוי - ואע"פ שרשע הוא שמא באותו שעה הוי צדיק:

דף ו.

קול - לאו היינו קול לוים אלא מיני זמר דכלי שרת וכן ריח דקטורת והתם איסורא מיהא איכא כדאיתא בפסחים אבל להריח יין נסך ונבלה הוי פלוגתא דאביי ורבא בפסחים:

כתיב ב' מיעוטי - תימה בחד מיעוט נמי סגיא דליכא למילף מאידך דא"כ מיעוטא למה לי:

מלח סדומית רובע - מפרש ר' משה כהן כלומר דאם אין לו יין קפריסין מביא במקומו חמר חיוורין ומלח סדומית לשרות בהן הצפורן אבל לא שיערב מלח בקטורת למ"ד דקטורת לא בעיא מלח ואפילו למ"ד דבעי מלח היינו דוקא בשעת הקטרה דומיא דכל העולין הטעונין מלח ואמר ר' נתן נמי אף כיפת הירדן היינו לשרות בו את הציפורן:

אם נתן בה דבש פסלה - בת"כ דבש אין לי [אלא] דברים שאין הדבש יפה לה מנין לרבות הקטורת שהפטמים אומרים שהדבש יפה לה כדאיתא בירושלמי אילו היה נותן בה דבש מעט לא היה כל העולם יכול לעמוד בריחה ת"ל כל דבש:

מסייע לר' יוסי ב"ח - כלומר מדאמר שנעשית בעזרה ומיהו אפי' אם היו עושין חוץ לעזרה לא היו שורין במי רגלים דלא גרע משופר דאיו בו קדושה אלא תשמישי מצוה דקיי"ל דנזרקין ותניא שילהי ר"ה יין או מים מותר לתת בו כדי לצחצחו ומי רגלים אסור מפני הכבוד וכ"ש קטרת שנקטר לפני ולפנים ביה"כ אלא רבותא נקט דאפי' להכניסו לפנים אסור מפני הכבוד כ"ש לשרותו בהן:

אי בהמה חיה ועוף הא תני לה - דבהמה תני בהדיא ומסיים בפ' התרומה עם שאר נכסים והיינו חיה ועוף:

מפרישין ממנה כו' - פי' מפרישין מן המותר שהיו משערין ומכוונים כמה יוותר אותו מותר מחללין על מעות אומני הבנין ומפרש במעילה טעמא מאי והתם נפקא ליה מקרא דכתיב ועשו לי מקדש ועשו לי משלי:

דף ו:

אחת לע"ב מפטמין לחצאין - דבכל שנה מפטמין ג' מנין יתירין הרי לע"ב שנים רי"ו מנין ומחצית שס"ח מנין קפ"ד נשארו ל"ב מנין יתירים ובכל שנה שס"ה ורביע יום הרי ע"ב רביעית יום שהן י"ח יום הסיר אותם מל"ב מנין כי בכל יום נקטר מנה פרס בבקר ופרס בערב נשאר י"ד מנין חלקם לע"ב שנים למלא חפניו של כ"ג יגיע מלא חפניו לכל שנה קרוב לחומש מנה אבל לע' שנה לא היו יכולין לפטמו לחצאין שא"כ היו חסרים ו' מנה ולא היו יתירים אלא ח' מנים ולא היה מספיק למלוא חפניו:

המפטם פרס שחרית - אמר ר' דהאי שיעורא פרס שחרית ופרס ערבית הלכה למ"מ הוא אם לא הקטירו אלא כזית שחרית וכזית ערבית יצא כדמשמע פרק השוחט:

הדק היטב היטב הדק - הכי גמירי ליה שהבל קול מועיל יותר מבשתיקה:

מוקח לך נפקא - אע"ג דהוי כלל (שאינו אלא פירוש) שאינו מפורש במה מדבר ואמרי' בפ"ק דזבחים דאין דנין אותו בכלל ופרט ומיהו כה"ג בפ"ק דקדושין גבי מרצע ולקחת כלל אע"ג דלקחת לא הוי כלל אלא פירוש:

כל שישנו בסך - ותימה להאי לישנא בהמה וכלים נמי ליגמור מהכא ולערבינהו וליתנינהו ותרי זימני פטור פטור למה לי:

מלכים וכהנים ד"ה בכל שהוא - דלא תימא כי היכי דמחייב ר' יהודה בהדיוט בפחות מכזית ה"נ בסיכת מצוה קמ"ל דסגי בכל שהוא:

דף ז.

קרי ביה לא יסיך - ואפי' מאן דלית ליה מסורת בעלמא הכא אינו מוסיף על התיבה אלא מסרס התיבה להטיל יו"ד בין סמ"ך לכ"ף:

מנין לכ"ג שנטל משמן המשחה כו' - תימה אמאי לא קאמר לעיל דהוי שמן המשחה שני כתובים הבאים כאחד וי"ל דלא חשיב נעשית מצוותו אלא לאחר שניגב השמן כדמסיק שמן משחת אלהיו עליו איקרי אע"ג דאית עליו לא איתחיל:

ובפלוגתא - פי' כי היכי דפליגי ר"י ור"ל במבעט בי"כ ה"נ פליגי אביי ורבא במבעט בחטאת לא בעי למימר דרבי יוחנן ור"ל פליגי נמי במבעט בחטאת כמו במבעט ביום הכיפורים דאיכא למימר עד כאן לא אמר ר"ל אלא ביום הכיפורים שמכפר על המזיד כשוגג ואי הוה פליגי אביי ורבא נמי ביה"כ א"כ כי הדר ביה רבא ה"מ דהדר ביה מחטאת אבל מיה"כ לא הדר ביה וסבר כר"ל וכאידך ברייתא דיה"כ הוא מ"מ וא"כ קשה הילכתא אהילכתא דקי"ל כרבי יוחנן לגבי ר"ל וקי"ל כרבא לגבי אביי אלא נראה דלא פליגי ביה"כ ועוד דסבירא לן כרבנן דפליגי ארבי ואמרי דיה"כ לא מכפר אלא על השבין דהילכתא כרבי מחבירו ולא מחביריו. והדר ביה רבא מהא דתניא כו'. דליכא למימר דלא שמיע ליה ברייתא דהא לקמן מתרץ לה:

תאמר ביה"כ שמכפר על המזיד כו' - תימה דלימא ד' דברים שמביאין על הזדון יוכיח שאין מכפרין אלא [על] השבים ואריב"ן דמה להנך שאין מכפרין על חייבי כריתות ועוד א"ר דנהי דיש חטאות מכפרין על המזיד מ"מ כמה חטאות אין מכפרין על המזיד משא"כ ביה"כ:

הואיל ונדחה ידחה - אע"ג דקי"ל כל שבידו לא הוי דיחוי ה"מ שאינו נדחה מחמת פסולו כמו שקיבל הדם ונתנו לשמאלו דהוי כאילו נתנו על הרצפה שיחזור ויטלנו אבל

האי נדחה מחמת פסול הגוף ודמי לדאמרינן בזבחים מזבח שנפגם כל קדשים שהיו שם פסולים אע"ג דבידו למלאות הפגימה:

וקראו מקרא קדש - פי' בכסות נקייה כדאמר במכילתא מקרא קדש וכו':

ומודי רבי בעבירה דיומיה - ולה"ק בברייתא קמייתא דלא מכפרי והא דיליף עבירות דיומיה מחטאת ואשם דלא מכפרי ולא יליף מיה"כ גופיה דמכפר בלא תשובה אשאר עבירות משום דיליף עבירות דיומיה שיה"כ נקבע עליהם מחטאת ואשם שקבועין על אותו חטא דהכי מסתבר טפי למילף ועי"ל דה"נ קאמר תאמר ביה"כ כו' ואדילפת מחטאת ואשם תיליף ליה מיה"כ גופיה:

דחנקתיה אומצא - מכאן דקדק ריב"א דכרת אין זרעו נכרתים דהא הכא זרעו לא נחנקו ואתא יה"כ ומכפר עלייהו ואכתי לא משכחת לה כרת בבניו ואמר רבי כיון דבעוד הבשר בין שיניו חרה בו אף ה' ונפרע ממנו קודם שמצא שהות למצוא כפרה לא נמחל העון ונכרתין גם זרעו דליכא למימר להם נמחל שהרי הם לא חטאו:

דלית ביה מעשה - היינו לר"ל דלעיל אבל לר"י ה"ק ליה רבנן כי היכי דפסח ומילה לא אתי קרבן דשב ואל תעשה נינהו ה"נ מגדף:

דף ז:

הואיל ונאמרה כרת במקום קרבן - ותימה תיפוק ליה דמביא מידי דהוי אשאר כריתות שבתורה דהא ר"ע לא בעי מעשה וכ"ש לר"ל דמעשה זוטא אית ליה ואו"ר ר' יוחנן מתרץ לטעמיה דמהכא יליף ליה ר"ע בכל התורה דלא בעינן מעשה כמו מגדף דמחייב. ור"ל מתרץ לטעמיה דמהכא יליף דסגי במעשה זוטא:

אתאן לרבנן - כלומר השיב ר"ע לרבנן כדמפרש ואזיל דלכרת גרידא לא איצטריך דבג"ש אתיא מפסח:

מגדף היינו עובד עבודת כוכבים - פירש"י מזמר ומשורר לעבודת כוכבים וקשה אמאי פירש כן אי משום דלית ביה מעשה לימא כגון שקיבלו באלוה שאמר לו אלי אתה אלא נראה דמגדף היינו עובד עבודת כוכבים בזיבוח וקיטור והיינו כרת דכתיב בעבודת כוכבים ולא פליגי אלא במברך את השם:

גירפתה וחיסרת - פי' שלא כילה לגמרי. לא חיסרת. פי' לא חיסרת דבר אלא כילה לגמרי כלומר פשט ידו בעיקר שעבד עבודת כוכבים:

אימא לא תחייב שפחה - תימה אה"נ ואיצטריך קרא לגיורת דאמרי' בספרי גבי ברכת כהנים כל מקום שמדבר בישראל צריך להביא הגרים:

שניהן מביאין חטאת א' - תימה דהא בעי סמיכה ושניהן א"א לסמוך דאחד מהן יעשה עבודה בקדשים:
יוצא דופן - פי' ע"י סם פתחו לכריסה והוציאו הולד. ור"י לוי פי' דיצא דרך בית הרעי ואין נראה מדקאמר בפ"ק דבכורות גבי דג טמא שבלע דג טהור כגון שנמצא דרך בית הרעי ש"מ שא"א לצאת דרך בית הרעי אא"כ בלע שנכנס דרך הוושט אבל מה שמשריץ בתוך מיעיו לא יצא דרך בית הרעי:
תלד לרבות - דהוי מיעוט אחר מיעוט דוילדה ותלד משמע ולא יוצא דופן:

דף ח.

ליתני גבי חמשה מביאין - תימה היכי ליתני בהדייהו והא ס"ל להאי תנא לילה מחוסר זמן וה"ל כולה זיבה אריכתא ומשום האי טעמא אמרינן לקמן נזיר שנטמא טומאות הרבה דלא מיתוקמא כרבי דאמר נזירות טהרה לא חיילא עד יום ח' וכגון שנטמא בליל ח' דאי לילה מחוסר זמן כולה חדא טומאה אריכתא היא. ואומר רבי דלא דמי זב הרואה בליל ח' לנזיר שנטמא בליל ח' דזב שטהר ז' נקיים נטהר מיד ושוב כשראה בליל ח' ה"ל זיבה אחרת אבל נזיר נזירות טהרה לא חיילא עד למחר ולילה הוי מחוסר זמן כולה טומאה אריכתא היא שהרי עדיין לא נטהר מטומאה ראשונה:
נכנס לב"ד ולימד - נראה שלא היקל על ד"ת אלא לטבילות מדמי לה לגמרי דאי מחוייב ה' טבילות כיון דטבל ליה חדא אין צריך לטבול עוד:
רבי יוחנן בן נורי מדמי ליה לחטאת - תימה א"כ מאי חילק בין ראשונה לאחרונה ואדרבה תצטרך להביא כולן ולא תיסגי לה בקן א':

דף ח:

אידי ואידי בכגריס - המ"ל כה"ג חלוקין בזב וזבה שזה באודם וזה בלובן:
לעוף איתרבי כו' - תימה זב וזבה יוכיחו דאית רבו לעוף ולא לבהמה:

דף ט.

יכול שאני מרבה אפי' מנחה - פירוש מנחת נסכים שהיא כולה לאישים:
ת"ל ככם כגר - מצי למימר כדלעיל השתא לעוף איתרבאי:
דכתיב כי מולים היו כל העם - פירוש שמלו עצמם ביציאתם ממצרים ואע"פ שאותן שהיו נימולים בימי אברהם לא מלו אותם ביציאת מצרים מ"מ מעיקרא כשמלו עצמן מלו ליכנס בברית המקום וליבדל משאר אומות וגם כי עתה טבלו:

וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות - ואע"ג דפליגי התם בפרק פרת חטאת (זבחים קטו) איכא דאמרי עולת ראייה הואי ואיכא דאמרי עולת תמיד [הואי] י"ל שהקריבו הרבה עולות:

ויזרוק על העם - שחטו עולות הרבה ושלמים הרבה שהספיק דמם לזרוק על כל אחד מישראל:

ואין הזאה בלא טבילה - להביא גר שבא בזמן הזה להתגייר צריך טבילה:

צריך שיפריש רובע כו' - לא דמי לזבה ויולדת דלא מפרשי משום דקרבן שלהם להכשירן בקדשים אבל גר מביא קרבן להתירו בקהל:

הלכה כר"ש - דאמר גר ועבד ואמה התושבים עושין מלאכה לעצמן כישראל בחול ודוקא לעצמן ולא לאחרים:

בישראל בי"ט - דנפישה בעלמא כתיב ביה ולא שביתה:

(**לעיל. גבי**) **גר תושב עושה מלאכה לעצמו** - מכאן קשה לפ"ה דפרק החולץ (יבמות מח:) דקאמר וינפש בן אמתך והגר זה גר תושב פי' בקונט' שקיבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ומחלל שבת כעובד כוכבים והכא קאמר גר תושב עושה מלאכה לכן י"ל דההיא מיירי לענין שלא לעשות מלאכה עבור רבו אבל לעצמו שרי (פסק) מכאן פסק ר"י שמותר להניח לעובד כוכבים לעשות מלאכתו בשבת בבית ישראל עבור עצמו:

ה"א כי מייתי קרבן בשוגג כו' - תימה א"כ לכתוב קרא בשוגג:

דף ט:

והיא שפחה לחלק על כל שפחה ושפחה - תימה דהכא בעינא לחלק אע"ג דגופין מוחלקין והתם פרק אותו ואת בנו (חולין פב:) לא תשחטו ביום אחד משמע דפשיטא דחייב גבי שחטה ואח"כ שחט בניה משום דגופין מוחלקין אע"ג דליכא קרא וכן לקמן בפרק אמרו לו (דף יז.) דאמרי שבתות כי גופין דמיין:

תורה אחת לקינויין הרבה - תימה דבסוטה אמרינן לרבנן אין אשה שותה ושונה ולר' יהודה באיש אחד ושני בועלים אינה שונה וכיון דאינה שונה למאי איצטריך דלא מייתי אלא קרבן אחד:

תורה אחת למצורעים הרבה - ובתורת כהנים מפיק ליה מדכתיב וכבשה אחת מלמד שמביא אחת על נגעים הרבה ומוזאת תהיה תורת דריש תורה אחת לכל מצורעין לפי שמצינו שחלק הכתוב בטומאותיהם ובשבועותיהם:

מפלת תאומים איצטריכא ליה - סד"א במפלת תאומים מודה רבי יהודה לרבנן וקשה דא"כ מפלת תאומי' למאן קתני לה אי רבנן פשיטא ואי לר' יהודה הא מודה לרבנן צ"ע:

דף י.

וקולא לית ליה - להשלים ימי טוהר לראשון (ימי טוהר לראשון) במספר ימי טומאת השני פירש"י ובשני נמי אינו בטל לגמרי דהוי קולא דמכשרת לאכול בקדשים להכי בעי למיתב ימי טוהר לשני כו' ואין נראה מדמייתי עלה שוחטין וזורקין כו' ובעי למפשט מינה דולד שני כמאן דליתיה והשתא אי יהבת ימי טוהר לשני אמאי שוחטין עליה ביום מ' לשני אכתי טבולת יום היא ואינה ראויה להביא קרבן לידה עד למחר יום מ"א לשני ועוד לפירושו דבעי למימר חומרא הוא לגבי קדשים למיתב לה ימי טוהר חומרא דאתי לידי קולא הוא שאתה מתירה לשמש עם בעלה כל אותן הימים אע"פ שהיא רואה לכן נראה דלר' יהודה לא יהבינן לשני ימי טוהר כלל ולרבנן היכי דימי טוהר דשני נמשכין אחר ימי טוהר דראשון מנינן משני ואם ימי טוהר דשני אין נמשכין אחר הראשון מנינו מראשון דאע"ג דס"ל דמנינן משני מודו היכי דמשכו ימי טוהר דראשון טפי דמיניה מנינן וכן משמע לקמן דמוקי כרבנן ההיא דששים רצופין וקדמה נקבה וזכר בתרא ויולדת לזכר בעשרים לימי טהרה וכו' ולרבנן הוו להו ימי טומאה וימי טהרה שוין ומאחרון מנינן שמניינו נמשך מחבירו וכדתני בתוספתא וילדה וטמאה שתספור מן האחרון כמו שאם נטמא במת שסופר לטומאה אחרונה או אינו אלא כנדה שסופר מן הראשון ת"ל כו' דנדה סופרת מראשון ויולדת מאחרון ואינן שוות ולכך נראה אם ראתה בתוך ז' ימי לידתה לא חשבינן כרואה בתוך ימי נדתה לספור מראשון אלא סופרת ז' ימים מראיה ואילך וכן אם ילדה בתוך ימי נדתה אינה מונה אלא מיום לידתה והא דאמר בולד אחר ולד שסופרת אחר אחרון הא כשנמשכין ימי טומאת ולד אחרון אחר ימי טומאת ולד ראשון דומיא דטומאת הזב וטומאת נדה דמייתי עלה בתוספתא אבל אם ילדה זכר אחר [צ"ל ד'] ז' ימים או ה' ללידת נקבה לא אמרי' מנין הנקבה בטל ולא תמנה אלא ז' ימים מיום לידת זכר אחרון שהן כלים ליום י"א או י"ב לנקבה ויתחילו ימי טוהר מכאן ואילך דכיון דז' ימי טומאת זכר נבלעין בתוך (ז') שבועים של נקבה אין ימי טומאת נקבה בטלין:

ביום מ' ליצירת זכר - אף שאין יכולין לידע יום ארבעים ליצירה דהלא שכבת זרע שוהה לקלוט פעמים עד שלשה ימים ומיהו שמואל היה בקי כדאמרינן פרק המפלת (נדה כה:) שאני שמואל דרב גובריה:

אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם - תימה א"כ למאי איצטריך למיכתב גבי זכר וטמאה ז' ימים ואומר רבי דאי לאו קרא ה"א תטמא שבועיים מק"ו מנקבה דטהרתה מרובה ואפ"ה שבועיים כ"ש זכר שהוא מועט וכה"ג איכא בת"כ:

קא משמע לן - פירוש אפשר לפתיחת הקבר בלא דם והכי פסיק בשאלתות דרב אחאי מהאי דהכא מדשוחטין וזורקין:
ש"מ חומר כו' - דליכא למימר רצופין היינו כימי ספורו של זב שלא יהא טומאה מפסיק ביניהם ה"נ ל"ג יום יהיו נקיים דכתיב תשב על דמי טהרה אלמא דאין צריכין נקיים:

דף י:

טומאת מקדש וקדשיו - הכא מני להו בחדא ובפ"ק מני להו בתרתי דהתם בכרת הוו תרי דכתיב כרת בכל חד וחד אבל הכא בקרבן דכתיב תרווייהו בכרת אחד:
מכלל דכבש בן שנה בסלע - וקשה שהרי אומר בחטאת בת דנקא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מח.) וגם אמרינן לקמן (דף כז.) מפני מה לא נתנה תורה שיעור קצבה למחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להם כפרה וי"ל הא דקאמר כבש בסלע רגילות הוא שקונהו בסלע למצוה מן המובחר אבל בפחות סגי אבל אשם צריך כסף שקלים דמדאורייתא הוא אבל חטאת דאורייתא אין לה שיעור רק מדרבנן לכך מצוה לכתחלה בסלע ובפחות סגי עד דנקא אבל פחות מדנקא מיקרי עבריינא ומכל מקום אם הוזלו והם שמנים בפחות מדנקא מתכפר בהם ובאשמות אפילו הם שמנים וטובים בפחות מכסף שקלים שהוזלו אינו מתכפר משום דכתיב כסף שקלים:
מכלל דכבש בן שנתו בסלע - היינו מדרבנן דמן התורה אמרי' בכל דוכתא חטאת בת דנקא ועוד אמר רבי כשמביאה בסוף שנתה יביאה בסלע אבל משמיני והלאה דמא בן ח' אפי' בדנקא יביא:
עשירית האיפה בפרוטה - אינו כשיעור שער בינוני הנזכר בכל התלמוד ד' סאין בסלע דהוא איפה בג' דינר ושש מעה כסף דינר הרי יגיע עשירית האיפה יתר ממעה וחצי:

דף יא.

תהא בקראי - תימה הלא לא מפרש שצריך לקרות בשעה שמלקין אם לא מכאן:
אין האשה לוקה - כגון שהיא שוגגת וקטנה אין האיש מביא קרבן והא דאמרינן לרבות שוגג כמזיד היינו שוגג דאיש כמזיד אבל האשה צריך שתהא מזידה:
מאורסת לעבד כנעני - לאו דוקא דהא לא תפסו בה קדושין:
ורבי ישמעאל בשלמא והפדה כו' דברה תורה כלשון בני אדם - והכי נמי קאמר בירושלמי לשונות כפולים הן והתורה דברה בהן הלך הלכת נכסוף נכספת גנב גנבתי ור"ע פליג ובכל דוכתא דקאמר הניחא למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם אלא למ"ד וכו' היינו ר' ישמעאל ור"ע:

דהא מקשו להדדי - הלשון אינו מכוון דהאיש הוקשה לאשה ולא אשה לאיש דהא כי האיש כמו האשה חייבת כדאיתא בת"כ ואיש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש א"כ אשה לא איתקשה לאיש:

באין מתכוין (**דכדרכה**) **פטור** - פירש הקונט' משום דש"ז כתיב ובאין מתכוין אינו ראוי להזריע כגון נפל מן הגג ונתקע וקשה מאן לימא לן דאינו ראוי להזריע אלא האי טעמא משום שאנוס הוא:

דף יא:

הכי קתני עשו כו' - והכי פירוש דברייתא עשו גומר כמערה ומתכוון כשאינו מתכוון והאי דינא הוי בכדרכה ושלא כדרכה כדמפרש הש"ס ומכל מקום קצת קשה אמאי לא תנא ניעור כישן בהדייהו ותנא ליה בתריה דכדרכה ושלא כדרכה:

נמצא מתכוין כו' - קשה אמאי האריך הש"ס בלישניה דהאי לאו פירוש דברייתא הוא דכבר אסיקנא ליה שפיר:

כשאין מתכוין דעריות - פירש הקונטרס כגון שאשתו ואחותו במטה וכסבור לבא על אשתו ונמצא אחותו דפטור ממלקות וחייב חטאת הואיל ונהנה דמתעסק הוא וקשה שהרי בשפחה נמי חייב חטאת בכי האי גוונא שהרי מביאין על הזדון כשוגג וא"כ מאי קאמר נמצא מתכוין בשפחה כשאין מתכוין לעריות בכה"ג שוו תרווייהו לכך יש לומר כשאין מתכוין דעריות כגון נפל מן הגג ונתקע דפטור לגמרי דאנוס הוא:

מתני' אמרו לו עד אומר לו אכל כו' - צ"ל דמיירי שהעידוהו שנים בבת אחת דאי בזה אחר זה הא כ"מ שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים וכיון שנתקבל עדותו תו לא קפדינן בעדות השני שאומר לא אכל וצ"ל דמיירי שהאיש שמעידין בו שותק דאי אמר איני יודע פטור כדנפקא בגמרא או הודע אליו כו' ומסיק דמיירי בעד אחד שאינו יכול לחייבו קרבן וע"כ מיירי שאותו שהעיד עליו אומר איני יודע דאי אמר לא אכלתי פשיטא דעד אחד לא מהימן כדכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש דנראה שאין עד אחד קם רק לשבועה:

ואשה אומרת לא אכל - מכאן משמע דאשה מהימנא טפי מגזלן שהרי גבי גזלן משמע דלא אמרי' שתיקה כהודאה כדאמרינן (קדושין דף סו.) אי מהימנא לך דלא גזלנא הוא זיל אפקה ואע"ג דשתקה אלמא לא אמרינן שתיקה כהודאה דמיא ועובדא הוה ההוא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמי דרב ששת כו' אתא חד גברא ואמר שאשתו זינתה וקא אמר אי מהימנא לך דלאו גזלנא הוא זיל אפקה והכא אי שתיק מהימנא האשה:

עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור - והוא הדין אם אמר איני יודע כמו שפירשתי:

שאם אכל כחצי זית וחזר ואכל כחצי זית ממין אחד חייב משני מינין פטור - וא"ת והא אמרינן בפ' קדשי מזבח (מעילה יז:) הפיגול והנותר אין מצטרפין וקא אמר בגמרא לא שנו אלא לטומאת ידים אבל לאכילה מצטרפין וי"ל דהתם לענין מלקות אי נמי לענין שאם יפלו לקדירה אחת מצטרפין לתת טעם דהא שם אחד הוא דליכא אלא חד לאו אתרווייהו אבל הכא מיירי לדין חיוב קרבן:

אימא מציעתא עד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי כו' - והוא הדין דמצי מייתי מרישא עד אומר אכל ועד אומר לא אכל ומביא אשם תלוי טעמא דאמר עד אחד לא אכל הא לאו הכי חייב חטאת דשתיקה כהודאה דמיא דע"כ מיירי דשתק דאי מכחיש ליה פטור לגמרי ואפילו אומר איני יודע כמו שפירשתי:

אלא דקא מכחיש להו ומני ר"מ היא - דליכא למימר דמיירי כשאמר איני יודע דפשיטא דחייב דאיני יודע גבי תרי עדים הויא כשתיקה:

דבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן - תימה למאי איצטריך למיסתמיה ברישא אי דליהוי סתם ואחר כך מחלוקת פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים:

מכלל דרישא ברשות ב"ד ועד אחד - דבשני עדים אין צריך רשות ב"ד:

דף יב.

אלא לאו בחד וקתני כי אין מכחיש מהימן ש"מ - אבל אי מכחיש לא מהימן ור"ל ע"כ שאמר איני יודע דאי אמר בהדיא לא אכלתי פשיטא דפטור דעד אחד אינו קם רק לשבועה כדפרישית במתניתין:

או דלמא טעמייהו דרבנן משום מיגו דאי בעי אמר מזיד הייתי וכו' - משמע לפום ריהטא שהוא נאמן מטעם מיגו שיכול לומר מזיד (אני) הייתי וקשה שהרי מיגו במקום עדים הוא דיש עדים שאכל והוא אמר לא אכלתי וא"כ מהימנא ליה במקום עדים מכח מיגו ואמרינן בב"מ (דף פא:) מיגו במקום עדים לא אמרינן גבי ההיא דלא תיזיל באורחא דנהר פקוד זיל באורחא דנרש ותו אין זה מיגו דלא משוי איניש נפשיה רשיעא כדאמרינן (קדושין דף נ.) גבי ההיא הבא מן החלון והביא לו מן הדלוסקמא (והביא לו) אע"פ שאומר בעל הבית לא היה בלבי מזה אלא מזה בעל הבית כו' דדברים שבלב אינן דברים והתם מוכח ליה ופריך ודלמא למיפטר נפשיה מקרבן קאמר ומשני דא"כ הוה אמר מזיד הייתי ופריך והא לא משוי איניש נפשיה רשיעא לכך יש לומר דהא דנאמן

הכא דמיתריץ דיבוריה דאיכא למימר הא דאמר לא אכלתי רוצה לומר לא אכלתי שוגג אלא מזיד והכי פירושא מיגו דאי בעי אמר מזיד הייתי פטור השתא נמי מה שאמר לא אכלתי כך רצה לומר והכי מתרצינן מילתיה דבהכי היה דעתו ואף על גב דלא משוי איניש נפשיה רשיעא כדאמר (סנהדרין דף ט:) גבי פלוני רבעני דאינו נאמן משום דאין אדם משים עצמו רשע היינו ליפסל נפשיה לא מהימן אבל אי אמר מזיד אכלתי חלב מהימן דאומר מתכוין לטובה שאינו רוצה להביא חולין בעזרה וא"ת ונישייליה אם היה דעתו לכך ויש לומר דאפי' הדר אמר הכי לא אכלתי שוגג אלא מזיד כיון שלא אמר כך באותה שעה מחייב ר"מ והכי איתא בתורת כהנים אומר ר' מאיר אם בתחלה אומר מזיד הייתי שומעין לו אבל אם היה דן עמהם כל היום שאומר לא אכלתי ולא אמר יותר ואפילו אומר אח"כ לא אכלתי שוגג אלא מזיד חייב וא"ת היאך מחייב ר' מאיר והאמר לא אכלתי ובע"כ לא יביא חטאת כדאמר ב"ק (דף מ.) חייבי חטאות אין ממשכנין אותן וי"ל דהתם מיירי כשאמר דלא ניחא ליה בכפרה אבל האי ניחא ליה בכפרה אלא שהוא סבור להיות פטור ממשכנין אותו:

נפקא מינה לטומאה - וה"נ מצי למימר נפקא מינה היכא שאמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד:

לא עמדתי בטומאתי - ולרבי מאיר אף על גב דמתרץ דיבוריה לא מהימן דהוי מה לו לשקר במקום עדים והא דאמרינן בכמה דוכתי לכ"ע מגו במקום עדים לא אמרינן היינו במקום שגמרה עדותן כדפרישית בההיא דפרק חזקת הבתים זה אומר של אבותי כו' אמר רבא מה לו לשקר אי בעי אמר מינך כו' אבייי אמר [מיגו] במקום עדים לא אמרינן והתם מתרץ דיבוריה דהא דאמר של אבותי דסמיכנא עלייהו כשל אבותי אלא התם הוי עדים גמורים וכן בההוא דאמרינן האומר לא לויתי כאילו אמר לא פרעתי ואינו נאמן במקום שאמרו עדים שלוה ואמאי והא קי"ל המלוה לחבירו בעדים א"צ לפרוע בעדים וליהוי נאמן לומר לא לויתי כלומר לא עמדתי בהלוואה אלא פרעתי אלא התם עדים גמרו לעדותן אבל ריב"א אומר דלא מהימנינן ליה במקום עדים להפסיד חבירו אפילו במתרץ דיבוריה אלא דוקא הכא לפוטרו מקרבן שלא יביא חולין לעזרה ובהכי ניחא ההיא דחזקת הבתים ונראה הא דפליגי רבנן דווקא באומר לא אכלתי אבל אמר שומן אכלתי מודו ליה והכי משמע בתוספתא אך קשה לעיל דאמר נ"מ למפשט לטומאה אמאי לא קאמר לאומר שומן אכלתי דבהא לא שייך מיתריץ דיבוריה ובחלב גופא המ"ל הנפקותא:

ומודים חכמים לר' יהודה בחלבין ובביאת מקדש אבל בטומאה לא מודו דפטור - רש"י פירש שתי לשונות ור"י פירש שיטה אחרת ומודים חכמים לר' יהודה כו' אבל בטומאה לא מודו ליה כמו נטמאת והוא אמר לא נטמאתי ומפרש הש"ס במאי אילימא בטומאה ישנה מ"ש הכא ומ"ש הכא אלא שמע מינה בטומאה חדשה ומשום הכי לא מודו דלא שייך מיגו וטעמייהו דרבנן משום מיגו ודווקא בחלבים ובעריות מודו משום דשייך מיגו אבל בטומאה לא מודו דלא שייך מיגו אבל לר' יהודה דטעמא משום אדם נאמן על כו' פטר הכא והכא ומיפשט בעיא דטעמייהו דרבנן דפליגי עליה דר"מ הוי מטעם מתרץ דיבוריה כדמשמע הכא ואי רבנן דר"מ היינו רבי יהודה טעמיה משום דאדם נאמן על עצמו ודחי רבינא לעולם אימא לך בטומאה ישנה כלומר מהכא לא מוכח מידי דמצינו למימר דאפילו ר' יהודה לא מהימנא רק מטעם מיגו והא דפליגי הכא בטומאה ישנה וקאמרי רבנן דחייב כגון דקאמרי עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא אמר לא נטמאתי דלא חשבי רבנן דמיתרץ דיבוריה בהא דאמר דר"ל לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי דאי הוה אמר לא אכלתי מצינן למיתרץ דיבוריה שר"ל לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי תחלה אבל כשאומר לא נטמאתי כבר איתכחיש ליה מיגו קמא בטומאת מגע שאמר לא נטמאתי דמשמע לא שוגג ולא מזיד כיון שלא השיב להם על האכילה כמו שאמרו לו והך סוגיא דהכא קשה להא דפר"ק דבבא מציעא (דף ג:) דקאמר לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מק"ו וקאמר ק"ו ומה פיו כו' ופריך מה לפיו שכן מחייבו קרבן תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן ומאי פריך הא דפיו מחייבו קרבן היינו כשאין עדים מכחישין דאם אמר אכלתי חלב בשוגג והעדים מעידים שבאותו היום שאומר שאכל ובאותה שעה התרו בו או שמעידין שהיה שומן לא מחייב קרבן (מטותיה) [מפומיה] ובעדים שאין פיו מכחישן חייב דאפילו בעד אחד חייב כדמשמע הכא ועוד אדרבה עדים חמירי טפי מפיו שהרי עדים מחייבין אותו אפילו פיו מכחישן דעד כאן לא פטרי רבנן רק מטעם מיגו אבל אי מכחיש להו בהדיא חייב קרבן ותו מאי משני ר' חייא כר"מ ס"ל אפילו כרבנן נמי שהרי מחייבין היכא דלא מתרץ דיבוריה:

דף יב:

דאי בעי אמר לא גמרתי ביאה - שהעדים אין מעידין שראו כל המעשה אבל גבי חלב ראו כל המעשה אלא שלא היו יודעין מה היה בלבו ובנזיר נמי אע"פ שראו כל המעשה אפשר שמעולם לא הוי מוזהר משא"כ בחלב שהוא מוזהר ולענין עדות אפשר שלא היה בר הגדה שלא נתכוון להעיד וקרא כתיב והוא עד:

לא נתכוונתי להעיד - מכאן אמר רבי וכן דן הלכה למעשה דעדים ששמעו הדבר מפי בעלי מעשה אך לא נתכוונו להעיד ולא הובאו שם לשום עדות אין בעדותן כלום אם באים אחר זמן להעיד בפני ב"ד:

שאכלן בב' תמחויין - ורישא אכל חלב וחלב מיתוקמא בתמחוי אחד וחלב ופיגול ונותר נמי בתמחוי אחד חייב על כל אחד ואחד שהרי ג' שמות הן מיהו תימה אדמפליג בין חלב וחלב לחלב ופיגול ונותר לפלוג בחלב וחלב גופיה בין תמחוי א' לב' תמחויין ואיכא למימר משום דבעי למיתני סיפא זה חומר במין א' וכו' והא דתני זה חומר במינין הרבה כו' האי חומר משכחת לה נמי במין אחד כגון בב' תמחויין ומצי למימר דה"ק חומר במינין הרבה דלעולם חייב על כל אחד ואחד בין תמחוי אחד בין ב' תמחויין לאפוקי מין א' בתמחוי א' לא מחייב אלא חדא:

מדסיפא מין אחד ושני תמחויין כו' - אבל לעיל דאוקי רישא במין אחד ושני תמחויין לא דייק מכלל דסיפא משני מינין שני מינין ממש כגון חלב ודם דאיכא למימר תנא סיפא אגב רישא אבל רישא אגב סיפא לא תנא:

דאמר אין ידיעה לחצי שיעור - והא דקרי ליה העלם אחד לר"ג הוא דלא מחשב ידיעה לחצי שיעור ומכל מקום תני ליה לאשמועינן דאפילו בהעלם אחד משני מינין פטור:

מתחלה ועד סוף כדי אכילת פרס - מהכא משמע דלתרי גווני מיירי שיעור פרס חדא לענין הפסקה שאם הפסיק בין אכילה לאכילה כשיעור פרס אין מצטרף וחדא כדאמרי' בעלמא (פסחים דף מד.) שאם נתן כזית תרומה בשיעור פרס דחולין ואכלן שהוא חייב עליה:

אוכלין טמאין כו' - אית ספרים דגרסי שקצים ובטמאים מיירי וא"ת תיפוק ליה מכי נגע בהו טמא ויש לומר דתחב לו חבירו בבית הבליעה:

דף יג.

והוא שאכל כזית בכדי אכילת פרס - פי' שאכל כל זית וזית שבחצי פרס בכדי אכילת פרס אע"פ ששהה בין זית וזית ולא אמרי' חצי פרס דפסול גוייה הוי ככזית חלב ונבילה להצטרך לאכול כל החצי פרס בתוך אכילת פרס:

התירו לעוברה לאכול פחות מכשיעור מפני הסכנה - ואם תאמר אפילו בלא סכנה נמי כדאמרינן (טהרות פ"ב מ"ג) והשלישי יאכל בנזיד הדמע וכן פרק קמא דחולין (דף ב:) קאמר טמא בחולין מאי למימרא ואף על גב שחולין טמאין וי"ל הכא מיירי לענין לאכול

תרומה אחר כך אבל בלא לאכול תרומה אפילו כשיעור נמי ואם תאמר מאי פריך מפני הסכנה אפילו טובא נמי ויש לומר דזימנין שאין לה כי אם תרומה:

מפני הסכנה - ואפי' לריש לקיש דחצי שיעור מותר מן התורה מדרבנן מיהו אסור ובמקום הסכנה התירו:

כיון דינק לה מחלב איטמי ליה מחלב כו' - הא איתכשרת בטיפה מלוכלכת על פי הדד שאותה טיפה אין סופה שיניקנה התינוק והוא משקה ואם תאמר והא אמר פרק כל שעה (פסחים דף לג:) מכי סחט לה בצר שיעוריה ופירש הר"י לענין הכשר דפחות מכשיעור לא מקבל הכשר והכא בפה התינוק אין חלב כביצה ויש לומר דמדרבנן לא בעי כביצה והתם היינו דאורייתא:

בנה אמאי טהור - כיון דינק מחלב איטמי ליה מחלב ונפסל גופו מטומאת גוייה:

אמר רבא שתי תשובות בדבר כו' ועוד מקום חלב מעיין הוא - וכיון שמעיין הוא ומטמא כרוקה אין הדד שמשום שמיוחד לתינוק ליהוי אוכל וניטל שם משקה מיניה דאתי למימר דאינו מעיין ואינו מטמא בזבה כרוקה ואם כן למה צריך הכשר והשתא טעי רבא וסבר דכיון שהוא מעוגל ויוצא כרוק חשיב מעיין אף על גב דאינו חוזר ונבלע ומנלן לרבא דמעיין הוא דתנא חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון א"כ משקה הוא מן התורה ומעיין הוי כזבה דאי לאו מעיין הוא לא הוה מטמא כ"א לרצון כמו חלב הבהמה ואע"ג דחמור מחלב הבהמה לענין דם מגפתה כדאיתא בסיפא דההיא משנה מ"מ אי לאו מעיין הוא לא הוה מטמא שלא לרצון שיטת הר"י אבל רש"י פירש מקום חלב מעיין הוא ולאו תורת אוכל אית ליה דאחד ממעייני אשה הוא כרוקה ומימי רגליה דאמר לקמן דמטמאין טומאה חמורה בכל שהוא כמו א' מאבריה וקשה שהרי הכא מיירי בטמא מת ואין לו מעיינות ותו מאי קאמר כאחד מאבריה והלא נדה עצמה אינה מטמאה לאבריה ותו דרוקה ומימי רגליה צריכי קרא ולא אתו מהאי סברא לכן נראה כמו שפירשתי:

ועוד מקום חלב מעיין הוא - מכאן דמשקין שיש תורת מעיין עליהם מכשירין אפי' שלא לרצון ואפי' באין מאדם טהור דהא בחלב אשה טהורה מיירי מתני' דומיא דחלב בהמה דבטמאה מאי איריא שיש עליו תורת מעיין כל משקין טמאין מכשירין כדתנן בטהרות וטעמא מתוך שמטמא שלא לרצון מכשירין נמי שלא לרצון מיהו נראה דוקא טמאין הבאין מגוף אבל משקין שנטמאו בשרץ דינן כמשקין טהורין:

דף יג:

וחלב האשה מטמא טומאת משקין ברביעית - ואם תאמר כיון דמשקה הוי מן התורה כדמשמע בפרק דם הנדה (נדה נה:) דקאמר דמעות עינו דכתיב ותשקמו בדמעות שליש (תהילים פ׳:ו׳) וחלב דכתיב ותפתח את נאד החלב ותשקהו (שופטים ד׳:י״ט) א"כ ליטמא בכל שהוא כמו שאר משקין כדמשמע פר' קמא דפסחים (דף יד.) דקאמר (אי) דאיכא משקה בהדי בשר ואין רגילות שיהא רביעית מים נדבק בבשר וגם פרק קמא דהתם (דף יז:) קאמר משקה דמטבחייא דכן לא אמרן אלא ברביעית דחזי להטביל מחטין וצינורות אבל בציר מרביעית לא וגם בפ' אלו דברים (ברכות נב.) קאמר נוטלין לידים ואח"כ מוזגין הכוס שמא יטמאו המשקין שאחורי הכוס מחמת הידים ויחזרו ויטמאו הכוס ואין רגילות שיהא נדבק רביעית בדופני הכוס לכך נראה לומר שאין אלו רק מדרבנן ולכך בעי רביעית וקרא דקמייתי אסמכתא בעלמא:

אכל אוכלין טמאין כו' - פירש"י דלא קאי אנכנס למקדש דלא מחייב אביאת מקדש באכילת אוכלין טמאין אפי' נטמאו במת דאינן נעשין אבות הטומאה כיון דאין להם טהרה במקוה ונראה דאירי באכל נבילת עוף טהור ושתה משקין טמאין כגון דם השרץ שמטמא כבשרו ונכנס למקדש:

ונכנס למקדש - פירוש ועבד עבודה אבל בכניסה בלא עבודה לא מחייב והכי פירשו בתורת כהנים:

ונכנס למקדש ושימש - דאינו חייב אלא בשעת עבודה כדיליף לה בסיפיה מקידוש ידים ורגלים. בה"ג כהן ששתה יין ונשא כפיו פסול ושיעורו ברביעית כדאמרינן השותה רביעית יין אל יתפלל דתפלה בעי כוונה ומסתמא ברכת כהנים לא בעי כוונה טפי מתפלה:

אמר רב הלכה כרבי אליעזר - ואם תאמר והא אמר רב (כתובות דף י:) אכל תמרים אל יורה ויש לומר דהתם מדרבנן אבל מן התורה יין דוקא:

ארבע חטאות ואשם אחד - ואם תאמר אמאי לא חשיב ה' כגון נשבע שלא יאכלנו ואכלה ויש לומר מידי דאיתיה בשאלה לא קתני ומוקדשין דתני אף על גב דהוו בשאלה מכל מקום השתא שנשחטו ונזרקו דמן כהילכתא ליתא בשאלה אבל ליכא למימר דאירי בבכור שהרי קאמר בגמרא אקדשיה מיגו דאיתוסף בה איסור וכו' ואי הוי מיירי בבכור לא הוה אומר אקדשיה שהרי קדוש בפטר רחם:

ואשם אחד - והא דחייב אשם מעילה אנותר אע"ג דלא שוה מידי ואמרינן בפרק כל שעה (דף כ"ט) האוכל חמץ הקדש במועד לא מעל התם בקדושת דמים דלא נחת עליו קדושת הגוף וכשנאסר בהנאה אינו ש"פ ולא נהנה מן ההקדש שוה פרוטה:

דף יד.

ונותר ופיגול בחד בהמה ליכא - משמע דאי חל נותר אפיגול ה"ל למתני ה' חטאות ותימה הלא לא משכחת ה' דהאוכל קדשים בטומאת הגוף לא מחייב אפיגול לפי שאין ניתר לטהורים ולא היה לו שעת הכושר והל"ל נותר ופיגול וטומאה בחד בהמה לא משכחת לה:

אמר עולא קומץ פיגול כו' - ואם תאמר אמאי לא פריך מאבר גופיה דאמר פרק המזבח מקדש (זבחים פד. ופה:) דחשיב שחטו חוץ לזמנו כו' אם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו וקאמר עולא ל"ש אלא שלא משלה בו האור אבל משלה בו האור אפילו ירדו יעלו וא"כ ש"מ דעושה לחמו של מזבח ופקע פיגולו ממנו וי"ל דמכל מקום לא תנא ליה בהדיא כל כך דפקע פיגולו ממנו כמו בהדיא דקומץ:

פקע פיגולו ממנו - במנחות הקשה רש"י פרק הקומץ (דף יד.) אמאי איצטריך קרא למעט קומץ מפיגול תיפוק לי דלא קרב המתיר כמצותו ותירץ דמיירי במשלה בו האור ברובו שהותרו השירים כדאמרינן קומץ מאימתי מתיר השיריים באכילה משהוצת האור ברובו וקשה דא"כ (לוקים) דפקע פיגולו ממנו כדמוכח הכא ויש לומר דמיירי שחציו העלה ע"ג המזבח וחציו לא העלה דלא פקע פיגולו מן החצי שנשאר ואם תאמר ואפי' לכתחלה נמי מעלין ליה כדאמרינן פרק בית שמאי (זבחים מג:) האי קומץ דפלגיה אנחיה אארעא אסיקנא ליה לכתחלה וי"ל שאני התם שהיה כולו מתחלה ע"ג המזבח ואח"כ הוריד חציו למטה אבל הכא לא היה על המזבח וא"ת מנחת נסכים ומנחת כהן משיח שהם כולן כליל אמאי צריך קרא למעט אותם מפיגול והלא אינה מתרת שום דבר ויש לומר כיון שקדשו בכלי הוי כמו קרבו מתירין וקבעה בפיגול ולכך צריך קרא למעט:

תפשוט דבעי רמי בר חמא הלכו באיברים אחר הרוב - פירש בקונטרס היינו בעיא דפרק בהמה המקשה (חולין ע.) ואינו נראה לר"ת דמאי שייכא ההיא בעיא להך דהכא דהתם מיירי אם יצא חציו ברוב אבר אי הוי כילוד או לא לכך נראה לפרש דהיינו בעיא דפרק מזבח מקדש (זבחים פז.) דאיבעיא להו אויר מזבח כמזבח או לא כו' רובו לכבש ככבש דמי רובו למזבח כמזבח דמי תפשוט דבעי רמי בר חמא יש חיבור בעולין או לא:

כגון שאכל כוליא בחלבה - תימה מ"ש מב' זיתי חלב מיהו השתא ליכא למימר דחלק החלב מעל הכוליא ויניח הכוליא ע"ג המזבח ויחול עליו נותר דבב' אברים כלומר בב' חתיכות לא מיירי:

אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים - פירוש כדרך אכילה:

עירוב והוצאה לשבת - פירוש נתערבה הוצאה עם שאר מלאכות לשבת ולא נתערבה הוצאה עם שאר מלאכות בי"ה. לשון מורי ז"ל:

אם היה שבת והוציאו - וא"ת מה שייך זה לענין אכילה ויש לומר דהכי פירושו והוציאו בפיו דכיון שהניחו בפיו ברה"י והוציאה ברשות הרבים מחייב משום הוצאה דבליעתו היא הנחתו דהא מוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן:

אלא דרפרם ברותא היא - ובפרק שני שעירים (יומא סו:) איתא נמי הא דהכא ולא דחי דילמא שאני שעיר המשתלח כו' כדדחי הכא אלא רגילות הוא דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר:

דף יד:

נשאת לאחיו מיגו דאיתוסף כו' - פירוש משום אשת אח וא"ת והא ממזרת היא ואם כן היאך אסורה לאחיו משום אשת אח איך חל איסור אשת אח על איסור ממזרת ויש לומר דמיירי דאחיו נמי ממזר ואם כן ליכא איסור ממזרת דהוא עצמו כמו כן ממזר ועי"ל דאיסור חמור חל שפיר על איסור קל כדפרישית לעיל:

מיגו דאיתוסף איסורא לגבי בני אחים וכו' - היינו ב' שמות אשת אב ואשת אחי אביו באיסור מוסיף:

הבא על בת בתו - הקשה רבינו ברוך אמאי לא חשיב בהדייהו בת בנה כגון שניסת בתו לבן אשתו וילדה לו בת דהויא בת בתו ובת בנה בבת אחת וגם בסיפא קשה אמאי לא תני בת בנה ובת בתה דמשכחת לה ביעקב שנשא רחל ולאה שאינם אחיות ויש לה בן לרחל מאדם אחר ונשא בת לאה שהיתה לה מיעקב וילדה בת לאה בת ובא יעקב עליה הרי היא בת בן אשתו ובת בתו ולפי מה שפי' לקמן דמתני' לא מיירי רק באיסור מוסיף ניחא שפיר והקשה הקדוש ה"ר יום טוב אמאי לא תני חמותו כגון שנשא בת בת בתו דבת בתו היא חמותו וי"ל דת"ק לא מיירי בעבד איסורא ומהאי טעמא לא תני אם חמותו ואם חמיו ושניות הן ואפילו לרבי יוסי נמי דמיירי בעבר זקן ונשאה יש לומר להכי לא תני להו דהוי איסור כולל ואפילו לר' חייא דאמר פרק ד' אחין (יבמות לב: ולג.) לר' יוסי מחייב תרתי משום איסור כולל היינו באיסור כולל בשם אחד אבל בשני שמות לא

ומש"ה ניחא לדידיה גבי אשת איש ונעשת חמותו דלא אמרי' נידון בחמותו משום דשני שמות הן:

ואחות אשתו - ואומר הר"י דלא גרס ליה דאם כן שבע הוו ואדתני לעיל שש ליתני שבע ואם תאמר וליתני שבע וליחשוב אחות אשתו וכגון שדינה בת יעקב ניסת לאדם מעלמא וילדה לו בת ואותו אדם היה לו בת אחרת מאשה אחרת ונשאה יעקב ואם כן הרי בת דינה ליעקב בת בתו ואחות אשתו וחיילא איסור אחות אשתו באיסור כולל מיגו דמיתסר בשאר אחיות משום אחות אשה איתסר נמי בבת דינה משום אחות אשה ויש לומר דלא תני רק איסורי דמודי בהו ר' יוסי ומיירי בסיפא דהיינו איסור מוסיף ואפילו לר' חייא דאמר דאית ליה לר' יוסי איסור כולל י"ל לא נחת למיתני במתני' רק איסור מוסיף וא"ת מכל מקום אמאי לא תנא אחות אשתו ובבת אחת וכגון שיעקב נשא אחותו נכרית של בת דינה בת יעקב וילדה לו בת השתא הויא אותו בת של דינה בת בתו של יעקב ואחות אשתו ויש לומר דבאיסורא שחל ע"י קדושין לא תני אלא אותה שחל האיסור מיד בשעת קדושין והשתא מיד שנשא יעקב בת האיש לא היה שום איסור עד שנולדה דינה מאותו האיש אז חל איסור אחות אשתו עם איסור בת בתו וא"ת ובגמרא נמי דקאמר מודי ליה באיסור מוסיף מנליה דילמא כולה מתני' באיסור בת אחת מיירי וכגון שנתקדשה הלה פחות מבת ג' שנים דכי נשלם שנה שלישית אז חלו כל האיסורין וחשיב במתני' בבת אחת וי"ל דלא חשיב איסורא שע"י קדושין אלא כשחלין בשעת קדושין ואי בבת אחת הויין עלה הרי לא חלו שום איסור עד גמר שלש שנים ויום אחד ועוד י"ל דמתני' לא אתיא לאורויי רק באיסור מוסיף כמו שפירשתי:

שעבר משום כלת בנו שניה - ות"ק הואיל ואיסורא דרבנן איכא לא חשיב ליה:

מודה רבי יוסי באיסור מוסיף - שאיסור חמור חל על איסור הקל או באיסורין שוין כגון איסור אח ואיסור אחות אשה אבל קל על חמור. לא חיילא אפי' באיסור מוסיף הילכך חמותו ונעשית אשת איש כו' ור' יוסי דאתא לאוספי באשת אב אינו מודה בהני דהזכיר הת"ק דבשלמא כלתו דבסקילה חייל אבת בתו דבשריפה ואשת אב חייל אכלתו דשניהן שוין אבל אשת איש דבחנק לא חיילא אשריפה ואסקילה וכ"ש אחות אשה ואשת אח ואשת אחי אביו ונדה דחייבי כריתות גרידי לא חיילי הילכך לר' יוסי לא משכחת אלא ג' בת בתו כלתו ואשת אב:

מודה ר' יוסי באיסור מוסיף - פירש"י דה"ה באיסור כולל ולא משמע הכי בפרק ד' אחין:

אשת אחיו - היינו אשת אחיו מאמו דאי מאביו היאך נשאה זקן ולא תפסי בה קידושין דהויא כלתו ומכאן משמע דאשת אחיו מאמו בכרת ומחייב עליה חטאת והא דממעט בתורת כהנים היינו מעיריות אבל כרת איכא:

דף טו.

עד כאן לא קאמר סומכוס אלא באותו ואת בנו דגופין מוחלקין - ולענין אחות אשה נמי אם היה נשוי ב' נשים ובא על השלישית שהיא אחות שתיהן זו מצד אם וזו מצד אב סומכוס מחייב [על] שתיהן:

שהלכו ליקח בהמה למשתה כו' - להודיע שבחן שאע"פ שהיו טרודין היו עוסקין בדברי תורה:

הרי שמות מוחלקים - ואף על גב דלעיל גבי עריות צריך קרא אשה לחייב על כל אשה ואשה אף על גב דגופין מוחלקין מ"מ הוה פשיטא ליה לרבי עקיבא דגופין מוחלקין חייב על כל אחת ואחת:

איכא למיפרך מה לה' נשיו כו' - ר"ג ור' יהושע דעבדי הק"ו סבירא ליה דלא תליא מילתא אלא בשמות:

ערות אחותו גלה - הקשה רבינו ברוך אמאי לא מייתי כרת דכתיב באחותו דמצרכי רבנן להכי ומייתי לדרבי יצחק ויש לומר דמייתי הא דפשוט יותר וכהאי גוונא אשכחנא בסנהדרין (דף לד:) ובמגילה (דף כ.):

לחייב על אחותו כו' - אין להקשות מנ"ל לאוקמא בכה"ג דשלשתן שם אחוה אחת אימא דמיירי במחולקין לגמרי כגון בת בתו וכלתו דהא קרא באחוה מיירי אך קשה איסור כולל ומוסיף מנא ליה דהכא איסור בת אחת היא:

אדם אבר המדולדל בו טהור - בפרק העור והרוטב יליף בהמה משרצים ותימה אדם מנ"ל דטהור:

דף טו:

המוחק את הכרישה - פי' בקונטרס כותש הקפלוט וקשה דא"כ פירות נינהו ומי פירות אינן מכשירין ועוד קשה דקאמר הסוחט בשערו אינו בכי יותן והיוצאין ממנו הרי הוא בכי יותן ופי' הקונטרס סחט בשערו אחר שיצא מבית המרחץ וא"כ שבשערו אמאי אינו בכי יותן והלא תחלתו לרצון היה ואמרינן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שתחלתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון לכך פר"י דמיירי שירדו הגשמים עליהם ולא היה לרצון עד שיצאו מהם:

המוחק הכרישה - פי' רש"י כותש משמע דבעי למימר דבמי שתית הכרישה מיירי ולא נהירא דהא קי"ל דמי פירות אין מכשירין דלא מיקרי משקין ופירש ריב"א מוחק שהחליקו באצבעו או בצפרניו להעביר מי גשמים שעליה דומיא דסוחט בשערו ובכסותו:

והיוצאין ממנו לאחר שיצאו הרי זה בכי יותן - אף על גב דשלא ילקה הכותל אינו בכי יותן התם משום דלא ניחא ליה דאתו והכא נמי אף על גב דלא ניחא ליה מעיקרא מכל מקום כיון שהוא עצמו דוחקן להוציא מהם המים אחשבינהו:

בניתזין בכל כחן - בפרק העור והרוטב לא משני הכי כי פריך טומאת בית הסתרים היא וצ"ל דפלוגתא דאמוראי היא בפרק בהמה המקשה דעולא ורבינא והכא אליבא דרבינא:

מצד העליון לצד התחתון טהורין - פירש בקונטרס משום שסופה ליבלע בבגד וקשה שהרי במסכת נדה פרק האשה (דף סב: ושם) קאמר חרסין שבלעו משקים טמאים ונפלו לאויר התנור כי הוסק התנור טמא מפני שהמשקין יוצאין ואע"פ שלאחר היסק יחזרו ויבלעו החרסין אלא יש לפרש משום דהוי שלא לרצון כ"ז שהם על בגדיו כמו במשקין שבכרישה:

האוכל נותר מה' זבחים כו' - לא דמי לבא על ה' נשיו בהעלם אחת דחייב על כל אחת ואחת לדברי הכל דהנהו יש בהו ב' אזהרות שהוא מוזהר עליה והיא עליו כדלקמן:

ואת המהנה כנהנה - והוא הדין דמצי למימר הנהנה כאוכל מה שאין כן בנותר אלא אגב דנקט מאכיל כאוכל קאמר מהנה כנהנה:

צירף את המעילה כו' - ה"נ המ"ל מאי קא מיבעיא ליה כו' מאחר דר"ע פריך אמילתיה פשיטא דקבלה:

דף טז.

אלא לאו רבי יהושע היא וקתני בה' העלמות חייב ה' חטאות - משום דוקא העלמות מחלקין ופר"י דה"ה דמצי לאתויי מרישא ה' חתיכות מה' תמחויין מזבח אחד אינו חייב אלא אחת דהא במתני' נמי מדמי תמחויין אלא משום דתמחויין לא הוה הבעיא לא נקט ליה:

אפילו תימא ר"ע היא - וה' זבחים בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת לאו ר"ע אלא ר' יהושע:

בכתף של עולה - יש בה ז' עצמות:

בה' מיני קדירה - פר"י כגון צלי ומבושל וטיגון וצלי קדר וכבוש וה' מיני טעמים כגון פילפלין וזנגבילא וקנה וקנמון וקדה ורש"י לא פירש כן:

דף טז:

אמר רבה מסתברא כו' - ופשט ליה דשבתות כי גופין דמיין כו'. ואם תאמר קשיא מיניה אדרבה שהרי רבה קאמר לעיל לר"א דקצר וקצר מחייב תרתי אפי' בשבת אחת וא"כ למה צריך שבתות כגופין דמיין וכן בנדה מאי נפקא ליה מיניה מגופין מוחלקין הא ר"א מחייב על כל ביאה וביאה וי"ל דר"א השיב לר"ע לפי דברי רבי עקיבא:

דתנן כלל גדול כו' אלא פשיטא ר"ע היא וש"מ ימים שבינתים כו' - וא"ת מאי פשיטא ליה להביא ראיה מדבריו וי"ל דסבר רבה כיון דמיבעיא ליה בולדי מלאכות דהיינו העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת מיבעיא ליה הסמוכה לה דהיינו יודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה כו' דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות אי שבתות כגופין דמיין או לא:

רב חסדא אמר כו' ופשט ליה ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק כו' - כי קמייתי ראיה מיניה אבל לא מק"ו דהא אותיב ר"ע על הק"ו אלא מקבלה חייב על כל אחת ואחת:

אמר רב חסדא מנא אמינא לה דתניא הכותב כו' ומודה ר"ג שאם כתב כו' פטור - מהך לבד לא היינו מייתינן בשבתות כגופין מדחזינן דפטור דאיכא למימר דמיירי בשגגת שבת וזדון מלאכות ולכך פטור דימים שבנתיים הויא ידיעה לחלק דאף על גב דר' גמליאל קאמר אין ידיעה לחצי שיעור דלמא ידיעה כי ההיא מחלקת דאיכא לחלק בין ידיעה לימים שבינתיים ובימים שבינתיים מודה דאינה מצטרפת לכך צריך להביא טעם אחר שזדון שבת יש חשיבות לשבתות להיות כגופין משגגת שבת:

ותניא אחריתי כו' - הא דתניא פטור בזדון שבת ושגגת מלאכות דכיון דשבתות כגופין דמיין גבי זדון שבת ושגגת מלאכות (דכיון דשבתות כגופין דמיין) ה"ל כעושה ב' חצאי מלאכות שאינן דומות זו לזו בהעלם אחת שפטור מכולם:

דף יז.

ר"ג כתנא קמא - וקשה דמאי קאמר כת"ק דלר"ג העלמות אינן מחלקות שהרי כפשטה לא מצינו למימר דהא ת"ק קאמר בשתי העלמות פטור:

אמר לו הבא על בהמה יוכיח שאין גופין מוחלקין - וה"ה דמצי למימר נדה יוכיח שהרי ר"א מחייב על כל אחת ואחת אלא שלא שמע מרבותיו נדה רק בהמה לכך נקט ליה:

מתני' ספק אכל כו' - ומיירי בשעה שאכל היה סבור שהוא שומן דאי יודע שהוא ספק חלב היכי מייתי קרבן הא לא שב מידיעתו:

דף יז:

מדסיפא בשתי חתיכות רישא נמי בשתי חתיכות - וההיא נמי אפי' אכל ספק יש בו כשיעור כו' כמו כן צריך לומר דמיירי שיש שתי חתיכות לפניו ובשתיהן כשיעור וכך צ"ל על כרחין שהרי אמרינן לקמן איכא בינייהו כזית ומחצה דלמאן דאמר איקבע איסורא ליכא אם כן שמע מינה דיש שתי חתיכות ומכל מקום האי זית אכל ואפילו אכל מן האיסור מסופק הוא אם אכל כזית ואשמעינן דאפילו בספק ספיקא מייתי אשם תלוי וגבי שבת ויום חול נמי מצינו למשכח שתי חתיכות כגון שעשה מלאכה בין השמשות דספק יום או לילה וגם איקבע איסורא שעשה מלאכה בבין השמשות קרוב למוצאי שבת דאיקבע איסורא כל היום וגם אפשר לברר איסורא שיוכל לראות לפי ענין המלאכה שפעל בשבת לפי מה שיש כמה עבר מן הלילה ולא עבר ממנה רק מעט ופעל מלאכה רבה א"כ פעל קצת מן היום:

אמר רב יהודה אמר רב כו' חתיכה אחת פטור כו' - ואם תאמר דהא אמרינן פרק שני דכתובות (דף כב:) גבי שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת כו' ופריך עלה הבא עליה באשם תלוי קאי ומאי פריך הא בעינן מצוות יש לומר דהתם פריך למאן דאמר הכא דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות אבל קשה דרב אדרב שהרי קאמר הכא רב יהודה אמר רב ובפרק האשה רבה (יבמות פח.) קאמר אמר רבה אמר רב לא שנו אלא שנשאת בעד אחד כו' ופריך הש"ס הבא עליה באשם תלוי קאי ומאי פריך ותירץ דהכי פריך הבא עליה באיסור אשם תלוי קאי ועוד יש לומר דפריך התם לרב נחמן דמתרץ הכא טעמא דרב משום איקבע איסורא והיכא דאכל עובד כוכבים הראשונה משום השניה חייב משום דאיקבע איסורא וניחא התם דפריך שפיר שהרי כבר איקבע איסורא שהיתה אשת איש:

איתיביה אביי - כל הנך פירכי מצי למיפרך לעיל לחייא בר רב:

ותני עלה וחייבים באשם תלוי - וקשה שהרי הכא משמע דבריית' מפרשא למתני' והתם פרק כל היד (נדה יד:) לא משמע הכי דאמר על מתני' ופטורין מן הקרבן תנא וחייבין באשם תלוי ותנא דידן סבר בעינן חתיכה משתי חתיכות ועוד קצת קשה אמאי לא קאמר מהא (הוריות דף ח:) ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה ואע"ג דליכא שתי חתיכות:

דף יח.

השוחט אשם תלוי בחוץ ר' מאיר מחייב - ואף על גב דר' מאיר קאמר לקמן פרק המביא (דף כג:) אם נודע לו ספיקו יצא וירעה בעדר דהוא יוצא לחולין הכא מיירי קודם שנודע לו דעדיין שם אשם עליו:

וחכמים פוטרין - לאו היינו חכמים דלקמן דפליגי עליה דרבי מאיר פרק המביא (ג"ז שם) דאמר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה דאם כן הקדש גמור הוא וחייבין עליו בחוץ אלא חכמים היינו כר' מאיר ועדיפי מר' מאיר ופטרי אפילו קודם שנודע לו: באנו למחלוקת רבי אליעזר וחכמים כו' מאי איריא כי אכלה אפי' כי לא אכלה נמי דהא תנן ר' אליעזר אומר מתנדב כו' - ואם תאמר מאי פריך אין הכי נמי מתנדב אבל הכא הוא מחייב אשם עבור חטאו וקמ"ל צריך שיביאנו ולא בעינן חתיכה משתי חתיכות ועוד קשה אמאי לא פריך ליה לעיל על ההיא דר' אליעזר אמר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי ויש לומר דהכי פריך מאי איריא כי אכלה כו' פירוש על כרחך האי ר' אליעזר דהכא לאו היינו רבי אליעזר דכוי דאם כן מאי קא משמע לן רב נחמן אלא לעיל גרס רבי אלעזר והכא גרס ר' אליעזר דהוא בר פלוגתיה דרבי יהושע וכן מוכח הסוגיא מטעמים אשר פירשתי ולכך פריך הא דאמר דבחתיכה אחת מחייב רבי אליעזר אשם תלוי מנא לך הא לא משכחת דרבי אליעזר לא מצריך שתי חתיכות אלא מטעמא דאמר מתנדב אדם אשם [תלוי] בכל יום ומשום הכי מייתי אפילו בחתיכה אחת ואם כן חובה לא הוי ואם כן אפילו כי לא אכל נמי ומשני רבי אליעזר [אליבא] דבבא בן בוטא [קאמר] ובמוצאי יום הכיפורים כדפירש הקונטרס ואתא לאשמועינן דרבי אליעזר סבר יש אם למסורת ומצות כתיב (ואף על גב) דאשכחנא דר' אליעזר אית ליה פרק קמא דקדושין (דף יח:) יש אם למסורת גבי בבגדו בה ואם כן ליתני אכלה חובה דמצות כתיב בה לא אכלה נדבה מכל מקום על כרחך לא אייתי הכא מהאי טעמא דסבר דיש אם למסורת דאם כן מצי מייתי כמו כן אחריני טובא דסבר דיש אם למסורת ועוד אפילו סבר בעלמא דיש אם למסורת סבירא ליה הכא יש אם למקרא מטעם שפירשתי לעיל:

דף יח:

והתניא כל שחלוקות כו' - ואף על גב דר' יהודה קאמר לה לעיל (דף טו:) מכל מקום לא משמע דפליג עליה רבי בהא לרבי יוסי ברבי יהודה הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות כגון חלב ודם פיגול ונותר חלוקין לאשמות דצריך להביא אשם תלוי על כל אחת ואחת

אבל בידיעה לא קמיירי וגם לרבא הכי פירושו כל שחלוקות לחטאות בידיעת ודאי חלוקות לאשמות בידיעת ספק:

אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ וכזית לאחר יוה"כ - דהשתא איכא שתי אשמות אכילת חלב דלפני יוה"כ כיפר יוה"כ במקום אשם ואכילת חלב דלאחר יוה"כ הביא עליו אשם והשתא איכא ב' אשמות הכי נמי דאם נודע לו אחר כך על שניהן שיביא שתי חטאות והא אכלם בהעלם אחת אלא לא מייתי ואם כן שמע מינה דהאי כללא כל שחלוקין כו' ליתא שהרי הכא איכא ב' אשמות וליכא כי אם חטאת אחת:

אמר ליה דילמא יום הכיפורים אינו מכפר אלא אם כן הודע - ועתה יש שתי חטאות כמו שתי אשמות. אמר ליה רבא בר רב חנן תרדא רבא בר רב חנן היה חבר אבייי כדאיתא פרק כיצד מברכין (ברכות דף מו):

הא דנקט חלב שחרית ביום הכיפורים ולא נקט מילתא דהיתר וחייב קרבן עבור יום הכיפורים עצמו דאסורה באכילה דאם כן צריך למינקט ככותבת שהוא שיעור אכילת יום הכיפורים ונקט שיעור זוטא ולכך נקט כזית חלב שהוא פחות:

דף יט.

אדמוקמת כרבי ישמעאל לוקמה כרבי - וצ"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן בלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מצי למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית רבו ומש"ה חייב דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה:

הא מתניתין היא דתנן כו' - והקשה הרב ר' שמואל מווארדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה לעולם אימא לך דבעי אי משום דמפיק ונעלם ונעלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ונעלם ונעלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ונעלם מכלל שידע כבר ויש לומר בשלמא רבי אשכחנא בעלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחנא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהדיא ונעלם מכלל שידע כבר:

דף יט:

לשון התוספות דאיתמר נתכוין להגביה התלוש וחתך המחובר - לפי מה שפירשנו צריך לומר ועלה בידו מחובר אותו עצמו שנתכוון לו דאי חתך מחובר אחר אמאי נקט נתכוון לתלוש אפי' נתכוין למחובר פטור כמו ההיא דשתי נרות ונתכוון לכבות את זו וכיבה את זו ורבינו שלמה יצחקי לא פירש כן:

דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא - ואם תאמר שוגג נמי דכל התורה כולה לא מתכוון לאיסור ויש לומר בכל התורה כולה כשאמר מותר הוא בשוגג בדבר שהוא ידוע לנו שהוא איסור אבל הכא מתכוון לדבר שהוא היתר לכולי עלמא אם היה כפי מה שהוא סבור ולכך פטור משום דהוי מתעסק:

אבל בחד מינא אפילו רבי יהושע מחייב - לכך פריך לשמואל ולא פריך לאביי ורבא דלעיל משום דלשמואל אייריי בהכי במתכוין לאיסור ומיפטר מטעם מלאכת מחשבת אבל לאביי ורבא לא פריך משום דאינהו לא מיירו בהכי אלא מיירו שנתכוון להיתר דפטור מטעם בה פרט למתעסק דהכי סוגיא דלעיל:

הכא במאי עסקינן שאבד מלקט מלבו כגון שנתכוון כו' - ובהא פליגי ר' אליעזר ורבי יהושע כדמפרש הש"ס וניחא עתה דלא פריך הא בחד מינא חייב דדכוותיה בחד מינא קמיירי כגון שנתכוון ללקט תאנים הללו ושכח וכסבור תאנים אחרים בעינא שהם מצד אחר והלכה ידו על התאנים הראשונים ומשום הכי חייב כיון דמעיקרא לתאנים הללו נתכוון דהא דפטור מטעם מלאכת מחשבת בנתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר מיירי שלא אבד מלקט מלבו שלא נתכוון מעולם [אלא] לאותו מחובר הראשון:

דף כ.

היינו ר' שמעון ור' שמעון שזורי - דעל כרחיך צריך לומר דהכי פירושו דמילתיה לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שחייב כגון תאנים ותאנים ובאבד מלקט מלבו או לבנות ולבנות ושחורות ושחורות ואבד מלקט מלבו כדפי' לעיל על מה נחלקו על דבר שהוא משני שמות כגון ענבים או תאנים או שחורות ולבנות ואבד מלקט מלבו כדמפרש לעיל טעמייהו דלא מצינו למימר לר' שמעון ור' שמעון שזורי על מה נחלקו על דבר משום שני שמות כגון שלקט תאנים או ענבים ואינו יודע מה לקט דמאי קמשמע לן:

אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דרבי יהודה סבר דמתעסק חייב ור' שמעון שזורי ורבי שמעון סברי מתעסק פטור - ורבי שמעון סבר דפלוגתיה דרבי יהושע ורבי אליעזר באבד מלקט מלבו ונתכוין ללקט תאנים ולקט ענבים או שחורות ולקט לבנות דשני מינין הן

כדמפרש לעיל טעמייהו אבל במין אחד ובאבד מלקט מלבו לא נחלקו דלכולי עלמא חייב אבל במין אחד דשלא אבד מלקט מלבו כגון שנתכוין ללקט אלו ולקט אחרות פטור משום מתעסק ורבי יהודה אמר אפילו בנתכוין כו' ובשני מינים פלוגתייהו ובשלא אבד מלקט מלבו ומינה דייקינן דוקא בשני מינין אבל בחד מינא לכולי עלמא חייב כדדייק לעיל הש"ס ואמאי הא מתעסק הוא והדרן קושיין לדוכתיה והא דפשיטא ליה להש"ס האי שיטה דלרבי שמעון מתעסק פטור ומוקי פלוגתייהו באבד מלקט מלבו ולרבי יהודה מתעסק חייב ומיירי בשלא אבד דהכי משמע לישנא דמתניתין דר' יהודה מחייב טפי דקאמר ר"ש שזורי ור' שמעון אומרים לא נחלקו על דבר שהוא משום אחד שחייב כלומר דהתם ודאי חייב על מה נחלקו על שני שמות כו' כלומר דהתם איכא מאן דפטר ועל זה השיב ר' יהודה אפילו נתכוין ללקט תאנים כו' פליגי ואיכא מאן דמחייב ועוד מדקאמר תמה אני אם פטר בה רבי יהושע משמע דר' יהודה מחייב טפי:

כגון שנתכוון לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות - כדמפרש רבי יוחנן בנפח שנו ולאו נופח אלא רוצה לומר אותו שעושה הפחמין ביער קרבוני"ר בלע"ז שנבערו העצים ונעשו פחמין ומסיר הפחמין גבוה מן האש ורוצה שיכבו לעשות מהם מלאכתם לעשות מהם ברזל ומשאין הפחמין דקין כי אינו חפץ בהן להתחמם רק שיעשו אפר וזהו קלקול ואינן ראויות לשום דבר והיה רוצה שיתאכלו לגמרי ויהיו אפר וזהו נתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר התחתונות ואותה הבערה של תחתונות אינו חפץ בהם כי אם שיעשו אפר וזהו קלקול לר"א ברבי (יצחק) [צדוק] מיחייב שתים משום כיבוי ומשום הבערה ואף על גב דמקלקל הוא ואף על גב דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה בהא סבירא ליה כר' יהודה דמחייב אף על גב דסבר כרבי שמעון במקלקל דהבערה ולרבנן אינו חייב משום הבערה דמקלקל בהבערה פטור:

דף כ:

סבירא ליה כרבי יהודה דאמר דבר שאינו מתכוין חייב - ואם תאמר לפי מה שפירש הר"י פרק קמא דכתובות (דף ה) הא דאמר ר' יהודה דבר שאינו מתכוין אסור מדרבנן דוקא ולא מן התורה קשה דהכא משמע דמדאורייתא קאמר דמחייב חטאת ויש לומר דהכא היינו טעמא דמחייב רבי יהודה משום דהוי פסיק רישיה ולא ימות ואם תאמר אם כן אפילו רבי שמעון מודה ומאי קאמר תנא קמא סבירא ליה כרבי שמעון כו' ויש לומר דהכא הוי טעמא דמלאכה שאינו צריך לגופה ורבי יהודה ורבי שמעון לטעמייהו והאי דנקט טעמא דדבר שאינו מתכוין לא נצרכה דהא מלאכה שאינו צריך לגופו הוא

ועוד דסבר שאינו מתכוין הוא דאינו חפץ בהבערתן של הגחלים שאינו נהנה מהם אבל בההיא דקתני החותה גחלים להתחמם בהם לא נקט מתכוין ושאינו מתכוין שהרי להתחמם הוא עושה אבל מלאכה שאינו צריך לגופה היא ולכך פטר ר"ש דאע"ג דפסיק רישיה היא כיון דמלאכה שאינו צריך לגופה היא ופטור ואם תאמר ההיא דפרק הבונה (שבת קג.) דקאמר אפילו תימא בארעא שאינו אגם דלא מתכוין פי' ופוטר כר"ש ופריך והא אביי ורבא דאמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות פירוש אי אפשר שלא יפה הקרקע ומאי פריך מכל מקום מלאכה שאין צריך לגופה היא ויש לומר דהתם ס"ד דהוה פסיק רישיה ולא ימות דניחא ליה ולכך משני דעביד בארעא דחבריה דהוה פסיק רישיה דלא ניחא ליה וכן מביא הערוך דפסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי מההיא (סוכה דף לג:) דממעטין בלולב בי"ט ופריך והא מתקן לא צריכא דאית ליה הושענא אחריתי אי נמי דאין צריך לגופה אף על גב שמתקנה שרי: [ועי' עוד תוס' שבת מא: ד"ה מיחם ומ"ש שם על צדו]:

מתני' אכל דם שחיטה (נוהג) כו' - והקשה הר"י דבגמרא דריש מה בהמה חיה ועוף שמטמאין טומאה חמורה וטומאה קלה ועוף טמא אינו מטמא בגדים אבית הבליעה וא"כ אינו מטמא טומאה חמורה ומנלן דדמו אסור וי"ל דלמסקנא ניחא דמפיק ליה בכלל ובפרט וה"ק לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדין דאיתנהו במינייהו טומאה חמורה וטומאה קלה כגון בטהורין לאפוקי דגים וחגבים דאין במינם שום טומאה חמורה כו' וכן צריך לומר דקאמר מה בהמה ועוף כו' ויש בהן איסור והיתר ומפרש לקמן (דף כא:) איסור קמי שחיטה והיתר לאחר שחיטה א"כ עוף טמא ובהמה טמאה שאין להן היתר לאחר שחיטה מנא ליה אלא שמע מינה הכי קאמר במין בהמה ועוף איכא איסור והיתר ואפי' למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה נחירה מיהא בעי ואיכא איסור והיתר ומכל מקום נוכל לפרש איסור והיתר קודם מיתה איסור מן החי משום בשר מן החי ולאחר מיתה איכא היתר משום חי אבל גבי טומאה חמורה צ"ל כדפירשנו ובגמרא דקאמר אי מה בהמה שאינה באם על בנים אף עוף שאינו כו' ה"נ מצי למימר אי מה בהמה שמטמאה טומאה חמורה אף עוף כו' לאפוקי דם עוף טמא שאינו מטמא טומאה חמורה וה"נ הוה מצי לפרש אף עוף שאינו באם על הבנים כגון מזומן אבל שאינו מזומן לא:

דם עיקור - איכא דמפרש דם עיקור שנעקרו סימנין ממקום חיבורן אבל קשה כיון שאינה מתה על ידי כך והלכה למשה מסיני שיהא פסולה אבל טרפה אינה אם כן דמה אינו בכרת שאין הנשמה יוצאה בה לכן צריך לומר דם משחיטה שהיתה לאחר עיקור:

דם הקזה שהנשמה יוצאה בו - והוא הדין דבדם שחיטה ונחירה ועיקור בעינן שהנשמה יוצאה בו אלא לא איצטריך למימר רק גבי דם הקזה שאין רגילות שיקיז דם לבהמתו עד שיבא להם דם הנפש:

דם ביצים - פירש בקונטרס ביצת תרנגולת לשון אחר ביצי זכר וקשיא דבגמרא קאמר אוציא דם ביצים שאין מין בשר:

דם דגים אין חייבין עליו - משמע הא איסורא איכא וקשיא דבגמרא קאמר אמר רב דם דגים שכינסו אסור ומותיב ליה מברייתא ואמאי ליסייעיה ממתניתין ויש לומר אין הכי נמי הוה מצי למימר וליטעמיך תיקשי ליה ממתניתין:

שיש בהן טומאה חמורה וטומאה קלה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר - וקשיא לרבינו ברוך למה צריך לכל הני צדדין דבחד מינייהו סגי דאוציא דם מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה וכן בצד של היתר ואיסור סגי:

דף כא.

אוציא דם שרצים שאין בהן טומאה חמורה - ואף על גב דמטמא במגע במשא מיהא לא מטמא ולא בגדים:

אוציא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר - תימה לרבינו ברוך דלא מיירי הכל בחד צד ויש בהן איסור והיתר ודם ביצים וחגבים הוה מצי למעט שאין בהן טומאה חמורה אלא האי פשוט יותר להם להיתר שאומר הש"ס:

כוי בריה בפני עצמה - בפרק אותו ואת בנו (חולין פ.) דקתני כוי בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו חכמים אי מין חיה או מין בהמה היא וההיא בריה לא הוי כמו בריה דהכא שהרי בריה דהתם הוי או מין בהמה או מין חיה מדקאמר ולא הכריעו בו חכמים כו' אבל הכא רוצה לומר בריה בפני עצמה שאינה לא חיה ולא בהמה דאי הוי או בהמה או חיה לא איצטריך לרבויי דמו וכן ההיא (יומא דף עד.) כל חלב לרבות כוי וחצי שיעור וקאמר כוי בריה בפני עצמה אינו אומר שיהא ספק או חיה או בהמה דאם כן לא צריך קרא לאסור חלבו:

בחותכו לכלב - הוא הדין דהוה מצי לשנויי בחותכו לרפואה אלא הא קא משמע לן דאפילו בחותכו לכלב בעי מחשבה:

כגון דאיכא פחות מכזית נבילה וצירפה - אבל כזית וצירפה ליכא למימר ומהניא מחשבה שיטמא האי כביצה אוכלין אחרים אפילו לא יגעו האוכלין רק בצירוף ולא צריך שיגעו בנבילה דא"כ לא מיישב מה בהמה שיש לה טומאה קלה דמשמע שיש

נבילה שאין עליה רק טומאת אוכלין ואי הוה בה כזית הוה ביה טומאה חמורה ועוד יש לומר דמשמע דנקט במתניתין דמייתי עלה בהמה כו' בכ"מ ונבלת עוף טהור כו' משמע נבלת בהמה דומיא דנבלת עוף כלומר דצריכה מחשבה כמו על עוף ולכך נקט פחות מכזית:

דף כא:

רב חנניא אמר אפילו תימא כו' - לא ניחא ליה לאוקמי כדאוקמא רבי חייא דדוחק הוא לומר כיון דאילו מצרף ליה לכזית משום הכי לא בעי הכשר דה"נ מצי למימר עתה כיון דאי לא מחפה בבצק לא בעי הכשר כו' ולא רצה לתרץ כדר' חייא אלא משני השתא נמי מטמא במשא ועוד דדוחק הוא במילתיה דר' חייא דטומאה חמורה וטומאה קלה בתרי דוכתי טומאה חמורה בכזית וטומאה קלה פחות מכזית אבל רב חנניא משכח ליה בחד דוכתא בכזית ובחיפהו בבצק דחמורה במשא וקלה במגעו והא דקאמר אפילו תימא דהוי כזית אין הלשון מכוון דמשמע דמודה שפיר בפחות מכזית וליתא כדפירשנו:

דכוותה גבי דם מהלכי שתים בשלא כינסו - פירוש דבההיא ברייתא דדם דגים קתני דם מהלכי שתים אסור ומי אסור בשלא בעין והא תניא כו' דם שבין השינים מוצצו ואינו חושש ופירש הקונטרס אפילו מצות פרוש אין בו ולכך פירש הקונטרס דאם לא כן מאי פריך הכי נמי בדם שבין השינים משום דאינו נראה ולא פירש אבל התם שפירש אסור אפילו לא כינסו כדקאמר דם שעל גבי הככר גוררו לכך פי' הקונטרס דם שעל הככר גוררו כו' אף על גב דליכא איסור מצות פרוש יש בו ומיהא פריך דקאמר רב אסור והכא משמע דליכא רק מצות פרוש אף על גב דנראה ופירש אבל קשה שהרי מצות פרוש איסור מעליא הוא ואם כן לא פריך רק מסיפא ומאי פריך שאני התם בדם שבין השינים משום דם דלא פירש אבל דם מהלכי שתים שפירש אסור אפילו לא כינסו ודכוותה דם שעל הדג דמותר אפילו פירש או שמא הא דקאמר מוצצו ובולעו היינו משום שהוא נודע דמהתם אתו והא דקאמר בדם מהלכי שתים שהוא אסור מיירי בשלא נודע מהיכא אתי אבל אצבעו מטפטף דם שרי משום דמהתם קאתי וליכא לספוקי לא בדם בהמה ולא בדם חיה ותירץ רבינו ברוך דהכי פריך דכוותה גבי דם מהלכי שתים בשלא כינסו מי אסור פירוש אי אמרת בשלמא דדם דגים שרי אף בכינסו ודכוותה מהלכי שתים אסור נינהו וא"כ חידושא דמהלכי שתים אסור אף בכינסו כלומר דבכינסו נמי איצטריך לאשמועינן איסור דמהלכי שתים ניחא דלא תני היתר ממהלכי שתים כגון לא פירש שהרי עיקר מילתיה הוי מכינסו אלא כיון דאמר דכינסו אסור בדם דגים ואם כן הא דתני

דם מהלכי שתים אסור מיירי בלא כינסו דבהא איירי מדקאמר דדם דגים מותר דבכינסו אסור וכיון דהא דתני איסור דם מהלכי שתים בשלא כינסו הוה ליה למיתני צד היתר שבו כמו דתנא דם דגים דנקט ההיתר אם איתא דיש בו היתר בדם מהלכי שתים אלא ש"מ דאין בו היתר כלל ואפילו לא פירש ולכך פריך והא תניא כו' ושבין השינים מוצצו ואינו חושש וא"כ ש"מ דמותר וא"כ הו"ל לאיפלוגי גבי דם מהלכי שתים ומשני אלא כי תניא מתניתא דאית ביה קשקשין כו' וניחא דלא תני היתר גבי מהלכי שתים דלא שייך ביה קשקשין ומהכא משמע דבדם דגים ליכא איסורא רק בכינסו ובלא קשקשין:

מיתיבי דם הטחול כו' הרי אלו בלא תעשה - ומיהא פריך אבל כרת ליכא:

דף כב.

לא קרעו אינו עובר עליו - מוקמא ליה בלב עוף דליכא כזית ומכל מקום איכא איסורא למ"ד (יומא עג:) חצי שיעור אסור מן התורה ומשום הכי אסור אבל אינו לוקה כיון דלית ביה כזית:

כי קתני בדם דיליה - ולא גרסינן כי קתני אין חייבין עליו דהא גבי לב לא קתני ליה ואם תאמר אמאי לא פריך ממתניתין ופריך מברייתא שהרי בהדיא קתני מתני' דם הטחול דם הלב אין חייבין עליו ויש לומר דאיכא לאוקומי בלב עוף [אבל ברייתא ליכא לאוקמי בעוף] שהרי קתני הרי אלו בלא תעשה:

דם חללים פרט לדם קילוח כו' - פירש רש"י דם חללים שכבר נתחללה כלומר שכבר מתה מקודם לכן מכשיר פרט לדם קילוח דעתה נתחללה ורש"י לא פירש כן פרק השוחט (חולין לו.) ופירש פרט לדם קילוח כלומר דם שנעשה בו חלל מכשיר פרט לדם קילוח שהוא לאחר שנעשית חלל וקשה שהרי בשמעתין משמע דדם קילוח הוא דם שהנשמה יוצאה בו ומשמע לפי הסוגיא דשמעתא דגבי אדם ובהמה אין דינן שוה דגבי אדם דם שלאחר יציאת נשמה מכשיר אבל לא אותו שיוצא בשעת יציאת נשמה וגבי בהמה דם שלאחר יציאת נשמה אינו מכשיר כדאמרינן פסחים (דף טז:) הנח לדם התמצית דאפילו בחולין לא מכשיר ולא דם מיתה ולא דם מגפתה רק דם שחיטה דמצינו מתשפכנו כמים:

קבל דמו בשני כוסות - בכוס ראשון יש דם קילוח ובכוס שני זה שאחר קילוח חייב שתי חטאות אם אכל בשתי העלמות:

דף כב:

אם עד שלא נמלקה הודע כו' ועושה ודאי - פירוש ותאכל כשאר חטאת ואם תאמר מאי איריא שנודע לה קודם שנמלקה אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל לכהנים דאי משום דלא הויא ידיעה בשעת מליקה הא אמרינן בפרק קמא דמכילתין (דף ז.) מודה ר' יוסי במחוסר כפרה דכיון דאינו מביא רק לאישתרויי בקדשים דלא בעי ידיעה בתחלה ואי טעמא הוי גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק נאכלת הניחא לר' יוחנן דאמר לקמן בפרק המביא (דף כו:) דאם משנמלקה נודע לו שילדה ודאי אסור גזירה כו' אלא לרב דאמר לקמן דאפילו נודע לו משנמלקה כיון שנודע לו קודם הזאה מותר באכילה אם כן אמאי לא נקט משנמלקה ויש לומר דהוא הדין לאחר מליקה ולא אתא לאפוקי רק אחר הזאה דאז ודאי אתו למימר חטאת העוף הבא על הספק נאכלת:

דף כג.

ומי איתי ליה לרבי שמעון וכו' - ואם תאמר מאי פריך דוקא גבי יום הכיפורים לא חל על איסור נבלה אבל איסור נותר חל שפיר על איסור חלב שהרי איסור נבלה ואיסור טרפה חל על איסור חלב כדאיתא פרק השוחט (חולין דף לז.) כל שכן איסור נותר דחמיר טפי מנבלה ונמצא דחל על איסור חלב ויש לומר דסבירא ליה כיון דחזינן גבי יום הכיפורים דאיסור חמור לא חל על איסור קל הוא הדין גבי נותר דאינו חמור לא יחול על איסור חלב אף על גב דהותר מכללו ואם תאמר מאי פריך דלמא שאני גבי יום הכיפורים מש"ה לא חל על איסור נבלה משום דאינו רק איסור כולל אבל הכא גבי נותר הוי איסור מוסיף ונימא אף על גב דלית ליה לרבי שמעון איסור כולל איסור מוסיף מיהא אית ליה והכי אשכחן לרבי יוסי נמי דלית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף אית ליה כדאמרינן לעיל (דף יד:) וכן פרק י' יוחסין (קדושין עז: ושם) דקאמר כהן גדול הבא על אחותו אלמנה אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו וקאמר רב ששת הא מני ר"ש היא דאמר אין איסור חל על איסור דתניא האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור ומאי מייתי דלמא שאני גבי יום הכיפורים דאיסור כולל הוא אבל באיסור מוסיף מודה ר"ש כמו רבי יוסי דלית ליה איסור כולל כההיא דחמותו ונעשית אשת איש כו' ואומר מודה ר' יוסי באיסור מוסיף ויש לומר דהש"ס ידע דרבי שמעון לית ליה אף איסור מוסיף דתניא פרק ארבעה אחין (יבמות לב.) הבא על אשת אחיו שהיא אחות אשתו אינו חייב אלא אחת בין נשא מת ואחר כך נשא חי בין נשא חי ואחר כך נשא מת ואם תאמר אם כן הכא ובההיא דקידושין (דף עז:) אמאי לא הביא אותה הש"ס ויש לומר דהכא (מביא דהתם והכא) איסור חמור

על איסור קל הוא ואי משום דהכא איסור מוסיף גבי נותר וגבי יום הכיפורים איסור כולל הכי מייתי כיון דאשכחנא לר' שמעון דלית ליה איסור כולל בין באיסור קל ובין באיסור חמור א"כ בעלמא נמי אשכחנא דלית ליה איסור מוסיף [א"כ] אפילו באיסור חמור על איסור קל נמי לית ליה ואם כן אמאי חייל איסור נותר על איסור חלב רק שהותר מכללו וכן נמי פרק עשרה יוחסין (שם) איצטריך ליה לאוכוחי דאין איסור חמור חל על איסור קל דלאיכא דאמרי תני התם ואגב הכי אייתי ליה נמי ללשון ראשון דהתם:

דף כג.

אשר לה' לרבות האימורין - והקשה רבינו אלחנן הא איצטריך קרא דאשר לה' למדרש הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה (מנחות דף כה:) ויש לומר דשקולים ויבאו שניהם בחד קרא [וע"ע בתוס' מנחות כה: ד"ה ת"ל]:

בוולדות קדשים וקסבר בהווייתן הן קדושים - דאיסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קא אתו ואף על גב דבקדשים קלים ליכא מעילה עד לאחר זריקה כדתנן פ"ק דמעילה (דף ז:) מכ"מ איסורא מיהא איכא ואם תאמר הא איסור חלב קדים ממעי אמו דהכי אמר ר' יוחנן פרק בהמה המקשה (חולין עה.) תלש חלב מבן ט' חי חלבו כחלב בהמה דחדשים גרמי ולא אוירא ויש לומר דנהי דלא בעי אוירא דולד שיצא לחוץ אלא מכל מקום בעינן אוירא דחלב שיוצא החלב לחוץ וממעי אמו לא חייל:

מתני' המביא אשם:

יפלו דמיו לנדבה - פירוש יביא בדמיו עולה והנסכים משל ציבור דמותרות אשם לקיץ המזבח ולכך יביא עולה:

אם משנשחט הדם ישפך - לרבי מאיר אתי שפיר דחולין בעזרה נינהו אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מיניה עולת נדבה היינו דוקא לדמיו אבל איהו גופיה מודו דזבח פסול הוא א"נ כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה שעדיין לא נודע לו לכך לא יקריבהו עולה אחר שחיטה:

דף כד.

במפריש שני אשמות לאחריות - אית ספרים דגרסי ונתכפר באחד מהן ואינו צריך דאפילו שניהם עדיין חיים אם נודע לו שלא חטא או חטא ירעו עד שיסתאבו:

אם עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר כו' מאי חזית וכו' - ואם תאמר מאי פריך הא אמרינן סנהדרין (דף טו.) כמיתת בעלים כך מיתת השור וכיון דאין הבעלים נהרגים

בעדות מוכחשת השור לא יהרג ואי לאוסרו בהנאה בלא עדות אחרונים נמי אינו אסור בהנאה לפירוש ר"ת שמפרש בעלמא קדושין (דף נז:) דשור הנסקל אינו אסור מחיים בהנאה עד לאחר שיגמר דינו שישחט ויש לומר דמייתי ליה משום סיפא דקתני משנסקל מותר בהנאה אמאי צייית לקמאי לאוסרו בהנאה אלא לאו בעדי הזמה כו' אבל לא מצי למיפרך מפשטיה דמתניתין דתני ובשור הנסקל אינו כן דהיינו על פי עדים ודכוותה באשם תלוי על פי עדים וקשה לרב יהודה איכא למימר דמתני' מיירי בעדי הכחשה כלומר שהוכחשו העדים שמביא על פיהם אשם דבההיא לא סמיך אעדים שיבאו אחרי הראשונים להכחישן אבל רב יהודה מיירי שהוזמו העדים ואעדים סמיך בהזמה ולכך צריך להש"ס למידק כדדייק ה"ד אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג כו'. מ"ר:

דאמרו לו נרבע שורו - מכאן קשה לפירוש רבינו אפרים שהיה אומר רובע ונרבע אינו אסור בהנאה דלא גמרינן ליה משור הנסקל ומנין ליה שהרי צריך קרא גבי רובע ונרבע בכ"ג ולא גמרינן ליה משור הנסקל והכא משמע דאסור בהנאה מדקאמר כל המחזיק בו זכה בו ויש ליישב דודאי מותר בהנאה והא דקאמר הכא כל המחזיק בו זכה בו דמשמע דאפקריה משום שהוא אסור בהנאה לאו הכי פירושו אלא זכה בו בדמי השור במה ששוה בחייו יותר מאחר מיתה דלא אפקריה רק שיעשה לו מיתת בית דין אבל לא מדמי הנבלה אבל קשה מההיא דשילהי האיש מקדש (קדושין נז.) קאמר הש"ס לא מצינו בעלי חיים נאסרים ופריך והרי רובע ונרבע דמחיים ועוד דבתוספתא [דב"ק פ"ד] איכא בהדיא נרבע אסור בהנאה:

דף כד:

אלמא חולין שנשחטו בעזרה בשריפה ורמינהי אשם ודאי אינו כן - פירש ר"י דלרבנן לא פריך שהרי אשם תלוי אף כי נודע לו קודם שחיטה אינו חולין אלא קדוש לדמיו ואם כן לאחר שחיטה פשיטא דבשריפה הוי ואמאי קרי ליה חולין בעזרה אלא לר' מאיר דוקא פריך דאמר אף אשם תלוי כי נודע לו קודם שחיטה ירעה בעדר עם שאר צאנו דחולין גמורין הוי ואפילו הכי קאמר הבשר יצא לבית השריפה וניחא דקרי ליה חולין בעזרה ולכך פריך שפיר ומשני תברא כו' אמר רבה אידי ואידי לר' מאיר אתי שפיר והא דקאמר גבי ודאי יקבר משום דחולין גמורים הוי שהרי הפרישו על הודאי וכי איגלאי מילתא שטעה חולין הוי אבל אשם תלוי לא הפרישו אלא על הספק ואף על גב דרבי מאיר ליה לבו נוקפו וגמר ומקדישו היינו דוקא קודם שחיטה אבל לאחר שחיטה גמר בלבו ומקדישו ולכך בשריפה:

רב אשי אמר לא קשיא - רישא משום דמיחזי כזבח פסול דהיכא דנזרק נראה כזבח פסול ולכך ישרף אבל רישא דמשנשחט ולא נזרק עדיין יקבר דכיון דלא נזרק לא נראה כזבח פסול אבל אשם תלוי דבא על הספק גם לפני זריקה ישרף דמיחזי יותר כזבח פסול:
קסבר רבי יוסי כלי שרת מקדשין הפסול בתחלה ליקרב - ואם תאמר דבפ' המזבח מקדש (זבחים פז.) בעי ר' שמעון בן לקיש מרבי יוחנן כלי שרת מהו שיקדשו לכתחלה ופשט ליה אין מקדשין ונימא דלא כר' יוסי וי"ל דבעלמא בשאר פסולין אית ליה אין מקדשין והכא שאני דאין זה פסול כל כך שהיה תחלתו קרבן ובא על נקיפת לב ואינו חולין ועדיין שם אשם עליו ורבנן דאמרי ישפך לא קשיא די"ל דכי נמי בעלמא מקדשי ה"מ משום דהוו קדשים אך אירע בהן פסול אבל הכא דנמצא שהיה חולין אין כלי שרת מקדשים קדשים פסולין:

דף כה.

אמאי פטר ר"ש שחיטה ראויה היא - הקשה הר"ר משה לישני דשחט אמה ואח"כ ערפה דעריפתה זו היא שחיטתה כדאיתא פרק שני שעירי (יומא דף סד.) דחייתו לצוק זו היא שחיטתו ויש לומר דמכל מקום לא היה לו לתנא לקרות ושחטה דהתם אין בברייתא ושחטה רק בעי לאשכוחי ביה מחוסר זמן במשתלח:
הא איתסרא לה מחיים - וא"ת ומה בכך והרי אשם ודאי דנודע עד שלא נשחט יצא וירעה ויש לומר דיש לנו לדמויי עגלה ערופה לאשם תלוי שבאה לכפר הספק שעל ספק באתה מתחלה כיפר ואם כן דמיתסר מחיים גם אחר שנודע באיסור הראשון עומדת:
תנאי היא נאמר מכשיר ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ כו' אף מכשיר ומכפר בחוץ עשה מכשיר - פירוש צפורי מצורע כמכפר עגלה ערופה קשה ומנלן דמיתסרא מחיים אימא דיליף מעגלה ערופה וצפורי מצורע נאסרים לאחר שחיטה וכן קשיא פרק האיש מקדש (קדושין דף נז. ושם) דמייתי מינה דצפורי מצורע מיתסרי מחיים ובקונט' פירש כאן אלמא סבירא ליה עגלה ערופה אסירא מחיים דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר כל שכן דגמר מכפר ממכפר עגלה משעיר המשתלח ושעיר המשתלח ודאי אסור מחיים כשאר קדשים ודוחק ור"י מפרש דמכשיר בחוץ היינו משולחת ובמקצת ספרים הוא כתיב וה"פ אף בחוץ עשה מכשיר משולחת דאסור בהנאה כמו עגלה ערופה והדר נילף עגלה ממכשיר כי היכי דאסורה מחיים הכי נמי עגלה והכי נמי שחוטה אסורה מחיים וניחא השתא הך דקדושין ועוד י"ל (בהך) התם על כרחך הך בנין אב דמכשיר כמכפר לא אתא אלא ללמד על צפורי מצורע דאסירי מחיים דאי לאחר

שחיטה ל"ל מלא תאכלו לרבות השחוטה שמעינן איסור הנאה וא"ת ולא תאכלו היכי משתמע איסור הנאה והלא הוא כתוב גבי עופות טמאין דמותרין בהנאה וי"ל דגלי לן קרא דשחוטה מיתסרא סברא הוא שגם המשולחת שתאסר עד השילוח שסברא הוא ששתיהן שוות עד גמר מצוותן ואיסור שבמשולחת היינו איסור הנאה הילכך שחוטה נמי תיאסר בהנאה וכן צ"ל בסוגיא דהתם:

דף כה:

אשם תלוי בא על הנבלה - פירש בקונטרס על ספק איסור לאו. מ"ט דאמרו לו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם. נראה דלא קאמר שיהא חובה להביאו (לרבנן) [לדאמרו לו] על עבירת לאו דהא כתיב ולא ידע אטו על אכילת ספק נבלה לייתי ולא על ודאי אכילת נבילה אלא נראה דלא ידע ליה דקרא לענין חובה ולענין דבר שאם יוודע לו יביא על שגגתו חטאת ואית להו ג"ש דמצות מצות אבל אהני ליה לא תעשינה דאף על העבירות לאו יכול להביאו ורבנן דדרשי גזירה שוה דמצות לאפוקי לאו דלא מייתי עליה כלל:
צריך עיון שלא מצאתי תוספות יותר